

MINISTERSTWO
SPRAWIEDLIWOŚCI

www.ms.gov.pl

INFORMATOR O DZIAŁALNOŚCI KRAJOWYCH OGRANÓW OCHRONY PRAWNEJ

Niniejszy informator ma na celu przedstawienie przeglądu większości funkcjonujących w Polsce organów zajmujących się szeroko rozumianą ochroną prawną i został zaktualizowany w ramach wykonania zadania edukacji prawnej realizowanej w 2022 r. przez Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci z Zespołem Downa ISKIERKA na zlecenie Powiatu Gryfińskiego.

POMOC PRAWNA
PORADY OBYWATELSKIE
MEDIACJA

Iskierka

Stowarzyszenie Rodzin i Przyjaciół Dzieci
z Zespołem Downa Iskierka

kwiecień 2022

Spis treści

I WPROWADZENIE	5
1. Ochrona prawna. Pojęcia i definicje podstawowe	5
2. Źródła prawa	5
2.1. Konstytucja RP	6
2.2. Ustawy	6
2.3. Ratyfikowane umowy międzynarodowe	6
2.4. Rozporządzenia	6
2.5. Akty prawa miejscowego	7
3. Konstytucyjne gwarancje ochrony praw człowieka i obywatela. Prawa i wolności	7
3.1. Prawa człowieka i obywatela	7
3.2. Wolności obywatelskie.....	7
3.3. Środki ochrony wolności	8
4. Klasyfikacja organów ochrony prawnej.....	8
II.ORGANY WŁADZY SĄDOWNICZEJ	8
1. Sądowny wymiar sprawiedliwości. Ustrój wymiaru sprawiedliwości.	8
2. Krajowa Rada Sądownictwa	8
3. Sąd Najwyższy.	8
4. Minister Sprawiedliwości i jego nadzorcza rola w systemie władzy sądowniczej.....	10
5. Sądy powszechne	10
5.1. Sąd rejonowy	10
5.2. Sąd okręgowy.....	11
5.3. Sąd apelacyjny.....	12
6. Sądy wojskowe.....	13
6.1. Wojskowy sąd garnizonowy.....	13
6.2. Wojskowy sąd okręgowy.....	13
7. Sądownictwo administracyjne	13
8. Sędziowie. Ławnicy. Kuratorzy. Referendarze sądowi. Asystenci sędziów	14
8.1. Sędziowie	14
8.2. Ławnicy	14
8.3. Kuratorzy.....	15
8.4. Referendarze sądowi	15
8.5. Asystenci sędziów	16
9. Trybunał Stanu	16
10. Trybunał konstytucyjny	16
11. Organy quasi sądowe. Sądownictwo polubowne. Arbitraż. Izby Morskie.	17
11.1. Sąd polubowny.....	17
11.2. Arbitraż	17
11.3. Izby Morskie	18
III NIESĄDOWE ORGANY OCHRONY PRAWNEJ	18
1. Konstytucyjne organy kontroli i ochrony prawnej.....	19
1.1. Najwyższa Izba Kontroli.....	19
1.2. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji.	19
2. Organy ścigania karnego	19
2.1. Prokurator Generalny	20
2.2. Prokuratura Krajowa	20
2.3. Prokuratury regionalne	20
2.4. Prokuratury okręgowe	21
2.5. Prokuratury rejonowe	21
3. Instytut Pamięci Narodowej -	21
4. Organy resortu spraw wewnętrznych	21
4.1. Policja.....	21
4.2. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego.....	22

4.3. Agencja Wywiadu.....	22
4.4. Centralne Biuro Antykorupcyjne	23
5. Organy wojskowego ścigania karnego	23
5.1. Żandarmeria Wojskowa	23
5.2. Służba Kontrwywiadu Wojskowego.	23
5.3. Służba Wywiadu Wojskowego.	23
6. Organy skarbowej administracji publicznej.....	24
6.1. Izby administracji skarbowej	24
6.2. Urzędy skarbowe	24
6.3. Urzędy celno-skarbowe wraz z delegaturami i oddziałami celnymi	24
3. Rzecznicy interesu publicznego.....	25
3.1. Rzecznik Praw Obywatelskich	25
3.2. Rzecznik Praw Dziecka	25
3.3. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych	26
3.4. Rzecznik Finansowy.....	26
3.5. Rzecznik Praw Pacjenta	27
4. Korporacyjne organy pomocy prawnej	27
4.1. Adwokatura.....	27
4.2. Radcostwo prawne.....	28
4.3. Notariat.....	28
4.4. Doradcy podatkowi	29
4.5. Komornicy sądowi.....	29
4.6. Rzecznicy patentowi.....	29
5. Organy zastępstwa procesowego	30
5.1. Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej	30
6 Organy policji administracyjnej.....	30
6.1. Urzędy i agencje wyposażone w prerogatywy policji administracyjnej.....	30
6.1.1. <i>Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów</i>	30
6.1.2. <i>Urząd Komunikacji Elektronicznej</i>	30
6.1.3. <i>Urząd Dozoru Technicznego</i>	30
6.1.4. <i>Urząd Regulacji Energetyki</i> ,.....	31
6.1.5. <i>Główny Urząd Nadzoru Budowlanego</i>	31
6.1.6. <i>Urząd Transportu Kolejowego</i>	32
6.1.7. <i>Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych</i>	32
6.1.8. <i>Polska Agencja Żeglugi Powietrznej</i>	32
6.2. Inspekcje państwowe wyposażone w prerogatywy policji administracyjnej.....	33
6.2.1. <i>Państwowa Inspekcja Farmaceutyczna</i>	33
6.2.2. <i>Państwowa Inspekcja Pracy</i>	33
6.2.3. <i>Inspekcja Handlowa</i>	33
6.2.4. <i>Inspekcja Weterynaryjna</i>	33
6.2.5. <i>Inspekcja Transportu Drogowego</i>	33
6.2.6. <i>Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa</i>	34
6.2.7. <i>Inspekcja Ochrony Środowiska</i>	34
6.2.8. <i>Inspektorzy Rybołówstwa Morskiego</i>	34
6.2.9. <i>Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych</i>	34
6.2.10. <i>Państwowa Inspekcja Sanitarna</i>	34
6.3. Państwowe służby specjalistyczne wyposażone w prerogatywy policji administracyjnej.....	35
6.3.1. <i>Dawna Służba Celna obecnie KAS</i>	35
6.3.2. <i>Służba Więzienna</i>	35
6.3.3. <i>Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa</i>	35
6.3.4. <i>Służba Geodezyjna i Kartograficzna</i>	35
6.3.5. <i>Generalny Konserwator Zabytków</i>	36
6.3.6. <i>Służba Parków Narodowych</i>	36
6.3.7. <i>Służba Leśna</i>	36

6.3.8. Państwowa Służba Hydrologiczno-Meteorologiczna.....	36
6.3.9. Państwowa Służba Hydrogeologiczna	37
6.4. Straże z uprawnieniami policji administracyjnej	37
6.4.1. Straż Graniczna	37
6.4.2. Straż Ochrony Kolei	37
6.4.3. Państwowa Straż Pożarna	37
6.4.4. Straże Gminne	37
6.4.5. Straż Leśna	38
6.4.6. Państwowa Straż Rybacka	38
6.4.7. Państwowa Straż Łowiecka	38
7. Organy kontroli administracji samorządowej.....	38
7.1. Samorządowe Kolegium Odwoławcze	38
7.2. Regionalna Izba Obrachunkowa	38

I WPROWADZENIE

Do omówienia funkcjonujących w Polsce organów zajmujących się szeroko rozumianą ochroną prawną niezbędne jest zapoznanie czytelników z podstawowymi pojęciami związanymi z tym zagadnieniem.

1. Ochrona prawna. Pojęcia i definicje podstawowe.

Ochrona prawna oznacza zorganizowaną i stałą działalność, której celem jest ochrona porządku prawnego oraz indywidualnych praw podmiotowych jednostki. Realizują ją różnego rodzaju organy, np. takie, które czuwają nad przestrzeganiem porządku prawnego (np. Najwyższa Izba Kontroli, prokuratura, organy policji) rozstrzygają spory (np. sądy powszechne), czy dbają o ochronę praw podmiotowych jednostek (np. notariat, adwokatura, radcowie prawni).

Polski system ochrony prawnej jest wynikiem wprowadzenia do systemu prawnego dwóch fundamentalnych zasad tj. zakazującej samopomocy (z wyjątkami wynikającymi z przepisów np. kodeksu karnego – art. 25 obrona konieczna; kodeksu cywilnego – art. 343, czy kodeksu postępowania karnego – art. 243 – zatrzymanie obywatelskie) oraz wprowadzającej obligatoryjną ochronę prawną (np. dla niektórych osób w postępowaniu karnym).

Mówimy zatem o celach represyjnych ochrony prawnej – tj. przywracaniu stanu sprzed naruszenia o charakterze następczym oraz celach prewencyjnych polegających na zapobieganiu naruszeniu prawa.

Ochrona prawna realizowana jest zarówno w sytuacjach:

konfliktowych (gdy pomiędzy dwoma lub więcej podmiotami istnieje konflikt, którego podłożem są ich wzajemne obowiązki lub uprawnienia; zazwyczaj wówczas dochodzi do naruszenia prawa, co uzasadnia wprowadzenie ochrony prawnej dla podmiotu, którego prawa naruszono) jak i

niekonfliktowych (gdy nie ma faktycznego sporu między podmiotami, a ochrona jest konieczna w celu zapewnienia wymogów określonych prawem, np. regulacja dotycząca przenoszenia własności nieruchomości - konieczne jest dokonanie tego w formie aktu notarialnego pod rygorem nieważności czynności (aby czynność była więc skuteczna, kupujący i sprzedający powinni sporządzić u notariusza akt notarialny poświadczający sprzedaż danej nieruchomości).

Ochrona prawna w ujęciu wąskim oznacza działalność określonych organów państwa, samorządu lub obywatelskich, które dążą do rozwiązania sytuacji konfliktowych i dzieje się to zazwyczaj w kilku etapach, które mogą przybierać równą postać w zależności od sprawy, której będą dotyczyć, np. przy naruszeniu prawa karnego, przybierają one zazwyczaj charakter środków przymusu państwowego, przy naruszeniu prawa cywilnego orzeczenie kończące sprawę określa zasadność roszczenia, nie wskazując na środki przymusu, a stosuje je dopiero np. komornik – organ egzekucyjny

1. etap I - ustala się kompetencje konkretnego organu - czy może rozstrzygać w danej sprawie (czyli czy jest właściwy),
2. ustalenie stanu faktycznego,
3. ocena prawna tego stanu faktycznego,
4. określenie konsekwencji prawnych podmiotu naruszającego prawo.

Ochrona prawna w ujęciu szerokim obejmuje działalność zapobiegawczą, opiniodawczą (realizowana np. przez pomoc prawną udzielaną przez radców prawnych, czy w nieodpłatnych punktach pomocy prawnej) czy pojednawczą - która często poprzedza orzekanie, np. posiedzenia pojednawcze przed pierwszą rozprawą rozwodową, czy mediacja.

2. Źródła prawa

Zgodnie z art. 87 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej **źródłami powszechnie obowiązującego prawa** Rzeczypospolitej Polskiej są:

- Konstytucja
- ustawy
- ratyfikowane umowy międzynarodowe

- rozporządzenia
- akty prawa miejscowego (na obszarze działania organów, które je ustanowiły).

Ponadto do źródeł prawa powszechnie obowiązującego zalicza się ustawy o zmianie Konstytucji, rozporządzenia z mocą ustawy wydane na podstawie art. 234 Konstytucji i inne nieuchylone akty prawne o mocy ustawy. Dotyczy to obowiązujących rozporządzeń Prezydenta RP z mocą ustawy wydanych w okresie II Rzeczypospolitej i dekretów wydanych w okresie tzw. Polski Ludowej.

2.1. Konstytucja RP

Konstytucja jest najwyższym prawem Rzeczypospolitej Polskiej, a jej przepisy stosuje się bezpośrednio, chyba że sama stanowi inaczej (art. 8 Konstytucji RP). Z Konstytucją RP muszą być zgodne wszystkie pozostałe źródła prawa powszechnego lub wewnętrznego.

Konstytucja RP określa podstawowe zasady funkcjonowania państwa, ustala katalog źródeł prawa powszechnie obowiązującego, podstawowe wolności oraz prawa i obowiązki człowieka i obywatela, ustrój władzy ustawodawczej, wykonawczej i sądowniczej, podstawy i zakres działania organów kontroli państwowej i ochrony prawa, a także zasady działania państwa w sytuacji szczególnych zagrożeń, regulując podstawy wprowadzania trzech stanów: wojennego, wyjątkowego i klęski żywiołowej.

2.2. Ustawy

Ustawa jest podstawowym aktem stanowienia prawa powszechnie obowiązującego. Ustawę wydaje Sejm RP. Sposób opracowania ustawy oraz jej uchwalenia, jak również sposób i zakres współdziałania Sejmu z Senatem określa Konstytucja RP (art. 121).

2.3. Ratyfikowane umowy międzynarodowe

Umowy międzynarodowe wymagające ratyfikacji zawiera Rada Ministrów. Ratyfikacja umów międzynarodowych i ich wypowiedzenie należą do Prezydenta RP jako reprezentanta państwa w stosunkach zewnętrznych. O ratyfikacji lub wypowiedzeniu takiej umowy Prezydent RP ma obowiązek zawiadomić Sejm i Senat.

Ratyfikacji wymagają także niektóre akty prawne Unii Europejskiej, o których mowa w Traktacie o Unii Europejskiej oraz Traktacie o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, wymienione w art. 12 ust. 2a ustawy o umowach międzynarodowych z 2000 r

Każdą ratyfikowaną umowę międzynarodową ogłasza się w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Z chwilą ogłoszenia staje się ona częścią krajowego porządku prawnego i jest ona bezpośrednio stosowana, chyba że jej stosowanie jest uzależnione od wydania ustawy.

2.4. Rozporządzenia

Zgodnie z Konstytucją RP prawo do wydawania wymienionych rozporządzeń mają Prezydent RP, Rada Ministrów, Prezes Rady Ministrów, minister kierujący działem administracji rządowej, wchodzący w skład Rady Ministrów przewodniczący określonego w ustawie komitetu, Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji.

Rozporządzenia są wydawane na podstawie szczególnego upoważnienia zawartego w ustawie i w celu jej wykonania (w celu rozwinięcia spraw, którym poświęcona jest ustawa).

Konstytucja RP określa możliwość wydania rozporządzenia z mocą ustawy oraz rozporządzenia o wprowadzeniu stanu wojennego lub wyjątkowego albo stanu klęski żywiołowej. W czasie stanu wojennego, gdy Sejm nie ma możliwości zebrania się na posiedzenie Prezydent RP na wniosek Rady Ministrów wydaje rozporządzenie z mocą ustawy. Rozporządzenie takie podlega zatwierdzeniu przez Sejm na najbliższym posiedzeniu.

Rozporządzenia są ogłaszane w Dzienniku Ustaw Rzeczypospolitej Polskiej. Stanowi tak ustawa z dnia 20.07.2000 r. o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych. Rozporządzenie wchodzi w życie w terminie 14 dni od dnia jego ogłoszenia, od której to zasady ustawa przewiduje możliwość pewnych wyjątków.

2.5. Akty prawa miejscowego

Zgodnie z Konstytucją RP źródłami prawa powszechnie obowiązującego są również akty prawa miejscowego. Zakres obowiązywania tych aktów jest ograniczony do obszaru działania organu, który ustanowił taki akt. Organy administracji rządowej ogólnej i specjalnej oraz organy samorządu terytorialnego powołane są do ustanawiania akt na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawie. Rodzaje, nazwę i przedmiot aktów prawa miejscowego określa ustawa o województwie i administracji rządowej w województwie, ustawy o jednostkach samorządu terytorialnego, ustawy określające kompetencje innych organów terenowych do stanowienia aktów prawa miejscowego, a tryb ogłaszania - ustawa o ogłaszaniu aktów normatywnych i niektórych innych aktów prawnych.

3. Konstytucyjne gwarancje ochrony praw człowieka i obywatela. Prawa i wolności.

3.1. Prawa człowieka i obywatela

Polska konstytucja zapewnia poszanowanie praw człowieka oraz praw obywatelskich:

- prawo do własności i dziedziczenia (art. 21)
- prawo do wolności (art. 31)
- równości wobec prawa oraz zakaz dyskryminacji (art. 32)
- równość wobec prawa ze względu na płeć (art. 33)
- prawo do posiadania obywatelstwa polskiego – dla potomków obywateli polskich (art. 34)
- wolność zachowania tożsamości i języka mniejszości narodowych (art. 35)
- prawo obywateli do opieki poza granicami kraju (art. 36)
- prawną ochronę życia (art. 38)
- wolność od poddawania eksperymentom naukowym bez zgody (art. 39)
- wolność od tortur, niehumanitarnego i poniżającego traktowania oraz karania i stosowania kar cielesnych (art. 40)
- wolność i nietykalność osobista (art. 41)
- prawo do obrony (art. 42)
- prawo do rzetelnego procesu (art. 45)
- prawo do prywatności (art. 47)
- prawo do wychowania dzieci zgodnie z własnymi przekonaniami (art. 48)
- prawo do nienaruszalności mieszkania (art. 50)
- prawo do ochrony danych osobowych (art. 51)
- wolność poruszania się po kraju, wyjazdu i powrotu (art. 52)
- wolność wyznania i poglądów (art. 53-54)
- wolność do gromadzenia i zrzeszania się (art. 57-59)
- prawo do równego dostępu do służby publicznej (art. 60)
- prawo do informacji publicznej (art. 61)
- prawo wyborcze, rozumiane jako czynne prawo wyborcze dla obywateli (art. 62)
- prawo petycji (art. 63)

3.2. Wolności obywatelskie

Obywatelom Polski wolności obywatelskie zagwarantowane są w Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. Są to:

Wolności osobiste

- wolność zachowania i rozwoju języka, obyczajów, tradycji i kultury – art. 35,
- wolność osobista – art. 41,
- wolność i ochrona tajemnicy komunikowania się – art. 49,
- wolność poruszania się po terytorium RP oraz wyboru miejsca zamieszkania i pobytu – art. 52,
- wolność sumienia i religii – art. 53,
- wolność słowa – art. 54,

Wolności polityczne

- wolność organizowania pokojowych zgromadzeń i uczestniczenia w nich – art. 57,
- wolność zrzeszania się – art. 58,

- wolność tworzenia związków zawodowych – art. 59,

Wolności ekonomiczne, socjalne i kulturalne

- wolność wyboru i wykonywania zawodu oraz wyboru miejsca pracy – art. 65,
- wolność wyboru szkół innych niż publiczne dla swoich dzieci – art. 70,
- wolność twórczości artystycznej, nauczania, badań naukowych i korzystania z dóbr kultury – art. 73,

3.3. Środki ochrony wolności

- prawo do wynagrodzenia szkody, jaka została mu wyrządzona przez niezgodne z prawem działanie organu władzy – art. 77.1,
- wolność dochodzenia naruszonych wolności na drodze sądowej – art. 73.2,
- prawo do wniesienia skargi do Trybunału Konstytucyjnego – art. 73,
- prawo wystąpienia do Rzecznika Praw Obywatelskich o pomoc – art. 73,

4. Klasyfikacja organów ochrony prawnej

Organy ochrony prawnej można podzielić na:

niesądowe organy ochrony prawnej (konstytucyjne organy kontroli i ochrony prawnej, rzecznicy interesu publicznego, korporacyjne organy pomocy prawnej i organy zastępstwa procesowego, organy ścigania karnego, organy policji administracyjnej) oraz

organy władzy sądowniczej (Krajowa Rada Sądownictwa, Sąd Najwyższy, sądownictwo powszechne, sądownictwo wojskowe, sądownictwo administracyjne, Trybunał Konstytucyjny, Trybunał Stanu).

Podział ten zostanie omówiony w dalszej części informatora.

II.ORGANY WŁADZY SĄDOWNICZEJ

1. Sądowy wymiar sprawiedliwości. Ustrój wymiaru sprawiedliwości.

Władza sądownicza, to jedna z podstawowych władz (obok władzy ustawodawczej i wykonawczej) obejmująca system organów sądowych zajmujących się głównie rozsądzeniem sporów.

Według Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej władzę sądowniczą sprawują sądy i trybunały. Konstytucja gwarantuje ich odrębność i niezależność od innych władz. Wymiar sprawiedliwości, który sprawują sądy: Sąd Najwyższy, sądy powszechne, administracyjne oraz wojskowe.

2. Krajowa Rada Sądownictwa.

W skrócie KRS - to organ konstytucyjny zobowiązany do stania na straży niezależności sądów i niezawisłości sędziów, ma ograniczyć wpływ innych władz na sądownictwo.

Kompetencje i zadania KRS realizowane są w formie uchwał podejmowanych na posiedzeniach plenarnych.

Krajowa Rada Sądownictwa

ul. Rakowiecka 30, 02-528 Warszawa

tel.: (22) 3-792-741,742, <http://www.krs.pl/pl/>

3. Sąd Najwyższy.

To naczelnny organ władzy sądowniczej w Polsce. Sprawuje nadzór nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania oraz wykonuje inne czynności określone w Konstytucji i ustawach.

Jest on powołany do sprawowania nadzoru nad działalnością sądów powszechnych i wojskowych w zakresie orzekania – jest to tzw. nadzór judykacyjny, do wykonywania którego służą:

- ✓ rozpoznawanie skarg nadzwyczajnych, kasacji oraz innych środków odwoławczych (nadzór instancyjny),
- ✓ podejmowanie uchwał rozstrzygających zagadnienia prawne (nadzór pozainstancyjny) – zgodnie z art. 398¹⁷ § 1 Kodeksu postępowania cywilnego – jeżeli przy rozpatrywaniu skargi kasacyjnej wyłoni się zagadnienie prawne budzące poważne wątpliwości w praktyce sądowej lub wywołujące rozbieżności w orzecznictwie, wówczas Sąd Najwyższy może odroczyć wydanie orzeczenia i przekazać sprawę do rozstrzygnięcia powiększonemu składowi tego sądu (skład 7 sędziów, całej izby lub izb połączonych; zagadnienia prawne mogą być także rozstrzygane przez pełny skład Sądu Najwyższego. Uchwały całej izby lub większego gremium uzyskują **moc zasady prawnej** i wiążą wszystkie składy SN. Skład 7 sędziów może postanowić o nadaniu uchwale mocy zasady prawnej. Zasady prawne wiążą wszystkie składy SN we wszystkich sprawach, a odstąpienie od takiej zasady możliwe jest wyłącznie poprzez uchwalenie nowej zasady prawnej. **Uchwały interpretacyjne** Sądu Najwyższego nie mają waloru powszechnego obowiązywania – jeśli nie uzyskały rangi zasady prawnej, to formalnie wiążą tylko w sprawie, w związku z którą zostały podjęte. Inne orzeczenia SN nie są formalnie wiążące, ale ze względu na autorytet najwyższej instancji sądowej kształtują kierunki orzecznictwa.
- ✓ rozpoznawanie protestów wyborczych oraz stwierdzania ważności wyborów do Sejmu Rzeczypospolitej Polskiej i Senatu Rzeczypospolitej Polskiej oraz wyboru Prezydenta Rzeczypospolitej Polskiej, a także ważności referendum ogólnokrajowego i referendum konstytucyjnego;
- ✓ rozpoznawanie protestów wyborczych do Parlamentu Europejskiego;
- ✓ rozstrzyganie nadzorcze w stosunku do samorządów zawodowych: adwokatów, radców prawnych oraz notariuszy;
- ✓ rozpatrywanie skarg kasacyjnych na orzeczenia Trybunału do Spraw Sportu przy PKOl,
- ✓ opiniowanie ustaw i innych aktów normatywnych na podstawie których orzekają i funkcjonują sądy, a także innych ustaw w zakresie, w jakim uzna to za celowe;
- ✓ wykonywanie innych czynności określonych w ustawach.

Sąd Najwyższy orzeka na rozprawach i posiedzeniach. Posiedzenia są jawne lub niejawne (§ 87 regulaminu).

Sąd Najwyższy orzeka w składzie 3 sędziów, chyba że ustawa stanowi inaczej.

Zgodnie z art. 5 ustawy, Sąd Najwyższy co roku przedstawia Prezydentowi i Krajowej Radzie Sądownictwa, a także Sejmowi RP i Senatowi RP informację o swojej działalności oraz o wynikających z niej istotnych problemach. Dokument jest dostępny w postaci druków: sejmowego i senackiego.

Izby Sądu Najwyższego

Izba Cywilna – do jej właściwości należą sprawy z zakresu prawa cywilnego, gospodarczego, rodzinnego i opiekuńczego, sprawy dotyczące rejestracji przedsiębiorców i rejestracji zastawów.

Izba Karna – do jej właściwości należą sprawy rozpoznawane na podstawie przepisów Kodeksu postępowania karnego, Kodeksu karnego skarbowego, Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia oraz inne sprawy, do których stosuje się przepisy Kodeksu postępowania karnego, a także sprawy karne wojskowe.

Izba Pracy i Ubezpieczeń Społecznych – do jej właściwości należą sprawy z zakresu prawa pracy, ubezpieczeń społecznych, a także sprawy o roszczenia twórców wynalazków, wzorów użytkowych i przemysłowych oraz topografii układów scalonych o wynagrodzenie, jak również sprawy rejestrowe, z wyłączeniem rejestracji przedsiębiorców i rejestracji zastawów.

Izba Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych – do jej właściwości należy rozpatrywanie skarg nadzwyczajnych, rozpoznawanie protestów wyborczych i protestów przeciwko ważności referendum ogólnokrajowego i referendum konstytucyjnego oraz stwierdzanie ważności wyborów i referendum, inne sprawy z zakresu prawa publicznego, w tym sprawy z zakresu ochrony konkurencji, regulacji energetyki, telekomunikacji i transportu kolejowego oraz sprawy, w których złożono odwołanie od decyzji Przewodniczącego Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji, a także skargi dotyczące przewlekłości postępowania przed sądami powszechnymi i wojskowymi oraz Sądem Najwyższym.

Izba Dyscyplinarna – do jej właściwości należą sprawy dyscyplinarne sędziów Sądu Najwyższego, adwokatów, notariuszy, radców prawnych, sędziów sądów wojskowych i powszechnych, prokuratorów, sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych dotyczące sędziów Sądu Najwyższego oraz z zakresu przeniesienia sędziego Sądu Najwyższego w stan spoczynku.

Pracami każdej z izb kierują Prezesi Sądu Najwyższego, a izby dzielą się dalej na wydziały. Ustawą z 2017 r. zniesiono Izbę Pracy, Ubezpieczeń Społecznych i Spraw Publicznych oraz Izbę Wojskową. Ta ostatnia rozpoznawała sprawy podlegające orzecznictwu sądów wojskowych.

Sąd Najwyższy

plac Krasińskich 2/4/6, 00-951 Warszawa

48 22 530 8334, <http://www.sn.pl/>

4. Minister Sprawiedliwości i jego nadzorcza rola w systemie władzy sądowniczej.

To naczelny organu administracji rządowej odpowiedzialnego za dział administracji rządowej – sprawiedliwość. Minister Sprawiedliwości z mocy Konstytucji jest członkiem Krajowej Rady Sądownictwa. Jest jednocześnie prokuratorem generalnym (naczelny organem prokuratury i zwierzchnikiem prokuratorów), zapewnia przygotowywanie projektów kodyfikacji prawa cywilnego, w tym rodzinnego, oraz prawa karnego a podlega mu Służba Więzienna.

Ministerstwo Sprawiedliwości

Al. Ujazdowskie 11, 00-950 Warszawa

22 52 12 888, <https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc>

Formularze i wzory stosowane w różnych postępowaniach można odnaleźć na stronie:

<https://www.gov.pl/web/sprawiedliwosc/formularze>

5. Sądy powszechne.

Do obecnego polskiego sądownictwa powszechnego należą sądy rejonowe, okręgowe i apelacyjne. Sądy powszechne rozstrzygają wszelkie sprawy z zakresu prawa karnego, cywilnego, rodzinnego i opiekuńczego oraz prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, które nie są zastrzeżone dla innych sądów.

Wszystkich sędziów sądów powszechnych powołuje Prezydent Rzeczypospolitej Polskiej na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa. Sądami kierują prezesi powoływani przez ministra sprawiedliwości oraz w zakresie finansowym i gospodarczym Dyrektorzy Sądów Apelacyjnych i Okręgowych oraz Dyrektorzy Sądów Rejonowych – powoływani przez ministra sprawiedliwości. Postępowanie sądowe oparte jest na zasadzie dwuinstancyjności.

5.1. Sąd rejonowy - powołany do rozpoznawania wszystkich spraw należących do sądów powszechnych, z wyjątkiem spraw zastrzeżonych dla sądów wyższych instancji.

Instancją odwoławczą od orzeczeń sądu rejonowego jest sąd okręgowy.

Obszar właściwości sądu rejonowego obejmuje obszar jednej lub więcej gmin. W uzasadnionych wypadkach w jednej gminie można utworzyć kilka sądów. Poza siedzibą sądów rejonowych Minister może tworzyć wydziały zamiejscowe.

W skład kierownictwa sądu rejonowego (organy sądu rejonowego) wchodzi: prezes, wiceprezesi, dyrektor. W sądach rejonowych zatrudnieni są: sędziowie, referendarze, asystenci sędziego, kuratorzy, pracownicy administracyjni (urzędnicy) oraz pracownicy obsługi.

Sąd rejonowy dzieli się na wydziały (w zależności od potrzeb):

- cywilny,
- karny,
- rodzinny i nieletnich (sąd rodzinny),
- pracy (pracy i ubezpieczeń społecznych w sądach rejonowych mieszczących się w miastach będących siedzibami sądów okręgowych, w których utworzono wydziały ubezpieczeń społecznych),
- ksiąg wieczystych,
- gospodarczy (w sądach rejonowych mieszczących się w miastach będących siedzibami sądów okręgowych)

oraz oddziały zajmujące się zagadnieniami administracyjno-gospodarczo-finansowo-kadrowymi. W zależności od wielkości sądu rejonowego tworzone są: Oddział Administracyjny (sekretariat prezesa i dyrektora), Oddział Finansowy, Oddział Gospodarczy, Oddział Kadr, Oddział Informatyczny. W mniejszych sądach, zamiast oddziałów, mogą być tworzone sekcje.

Sąd Rejonowy w Gryfinie

ul. Grunwaldzka 2, 74-100 Gryfino

91 42 00 30, <https://gryfino.sr.gov.pl/>

I WYDZIAŁ CYWILNY

91 42-00-351, 91 42-00-356

Rozpatruje sprawy I instancji ze stosunków cywilnych: zobowiązania, prawo rzeczowe, prawo spadkowe, sprawy egzekucyjne i jest właściwy dla gmin: Gryfino, Cedynia, Chojna, Banie, Mieszkowice, Moryń, Stare Czarnowo, Trzcińsko – Zdrój, Widuchowa

II WYDZIAŁ KARNY

91 42-00-331, 91 42-00-334

Rozpatruje sprawy karne w I instancji, rozstrzyganie w II instancji środków odwoławczych od orzeczeń prokuratorskich oraz postępowanie wykonawcze w zakresie wydawanych w wydziale orzeczeń i jest właściwy dla gmin Gryfino, Banie, Stare Czarnowo, Widuchowa.

VI ZAMIEJSCOWY WYDZIAŁ KARNY Z SIEDZIBĄ W CHOJNIE

ul. Dworcowa 1, 74 – 500 Chojna pok. 9 (parter)

91 414-30-47, 91 414-30-47 wew. 24

Właściwy do rozpoznawania spraw karnych I instancji, rozstrzyganie w II instancji środków odwoławczych od orzeczeń prokuratorskich oraz postępowanie wykonawcze w zakresie wydawanych w wydziale orzeczeń i jest właściwy dla miasta Chojny i gmin Cedynia, Chojna, Mieszkowice, Moryń, Trzcińsko-Zdrój

III WYDZIAŁ RODZINNY I NIELETNICH

91 42-00-321, 91 42-00-326

Rozpatruje sprawy z zakresu prawa rodzinnego (bez rozwodów) i opiekuńczego, dotyczące nieletnich, w szczególności: pochodzenie dziecka, alimenty, rozstrzyganie o istotnych sprawach rodziny, zezwolenie na zawarcie małżeństwa, sprawy związane z wykonywaniem władzy rodzicielskiej, o przysposobienie, rozstrzyganie istotnych spraw dziecka i rodziny w razie braku porozumienia między rodzicami, ustalenie kontaktu z małoletnim, opieka, kuratela, sprawy o leczenie odwykowe osób uzależnionych, sprawy z ustawy o ochronie zdrowia psychicznego.

Jest właściwy dla gmin: Gryfino, Cedynia, Chojna, Banie, Mieszkowice, Moryń, Stare Czarnowo, Trzcińsko – Zdrój, Widuchowa

V WYDZIAŁ KSIĄG WIECZYSTYCH

91 42-00-371, 91 42-00-397

Prowadzenie ksiąg wieczystych oraz innych spraw cywilnych z zakresu postępowania wieczysto księgowego i jest właściwy dla gmin Gryfino, Cedynia, Chojna, Banie, Mieszkowice, Moryń, Stare Czarnowo, Trzcińsko – Zdrój, Widuchowa

Księgi wieczyste można przeglądać także w Internetowej Przeglądarce Ksiąg Wieczystych <http://ekw.ms.gov.pl>

5.2. Sąd okręgowy (SO, do 1998 wojewódzki, SW) – to sąd orzekający zarówno w pierwszej, jak i drugiej instancji.

W polskim wymiarze sprawiedliwości jest zasadą, że w pierwszej instancji orzeka sąd rejonowy. W sprawach cywilnych sąd okręgowy orzeka w sprawach o roszczenia majątkowe przekraczające 75 tys. zł (z pewnymi wyjątkami), o roszczenia wynikające z Prawa prasowego oraz w sprawach dotyczących praw niemajątkowych (z pewnymi wyjątkami), a także w sprawach o zapobieganie i zwalczanie nieuczciwej konkurencji, o odszkodowanie z tytułu szkody wyrządzonej przez wydanie prawomocnego orzeczenia niezgodnego z prawem oraz w pewnych innych sprawach dotyczących uchwał osób prawnych i jednostek organizacyjnych niebędących osobami prawnymi, którym ustawa przyznaje zdolność prawną. W sprawach karnych sąd okręgowy orzeka jako sąd pierwszej instancji tylko w sprawach o zbrodnie i niektóre występki.

Ponadto na wniosek sądu rejonowego sąd apelacyjny może przekazać sądowi okręgowemu do rozpoznania w I instancji sprawę o każde przestępstwo ze względu na szczególną wagę lub zawziętość tej sprawy, zaś w sprawach cywilnych postanowienie o przekazaniu sprawy do sądu okręgowego wydaje sam sąd rejonowy. Sąd okręgowy uprawniony jest także do wydania listu żelaznego i europejskiego nakazu aresztowania. Instancją odwoławczą od orzeczeń tego sądu jest sąd apelacyjny – tylko wtedy, gdy sąd okręgowy był sądem I instancji w danej sprawie.

W drugiej instancji sąd okręgowy rozpoznaje apelacje i zażalenia od orzeczeń wydanych w pierwszej instancji przez sąd rejonowy.

Sądy okręgowe tworzy i znosi minister sprawiedliwości po uzyskaniu opinii Krajowej Rady Sądownictwa w drodze rozporządzenia. Obszar właściwości sądu okręgowego winien obejmować obszary właściwości przynajmniej dwóch sądów rejonowych. Mogą również być powoływane ośrodki zamiejscowe i wydziały zamiejscowe sądów okręgowych. Choć obszar właściwości sądu oraz podział administracyjny są od siebie niezależne, to okręgi zasadniczo mieszczą się w granicach jednego województwa.

Sąd okręgowy dzieli się na wydziały:

- cywilny (oddzielnie wydział cywilny oraz cywilny odwoławczy),
- karny (oddzielnie wydział karny oraz karny odwoławczy),
- penitencjarny i nadzoru nad wykonywaniem orzeczeń sądowych,
- pracy,
- ubezpieczeń społecznych (jeśli liczba spraw z zakresu ubezpieczeń społecznych, rozpatrywanych przez sąd okręgowy jest niewielka to zamiast tego wydziału i odrębnego wydziału pracy, tworzy się wspólny wydział pracy i ubezpieczeń społecznych),
- gospodarczy.

W SO w Warszawie istnieje ponadto:

- odrębna jednostka organizacyjna do spraw z zakresu ochrony konkurencji, regulacji energetyki, telekomunikacji i transportu kolejowego (sąd ochrony konkurencji i konsumentów),
- odrębna jednostka organizacyjna do spraw rejestrowych powierzonych temu sądowi na podstawie odrębnych przepisów np. rejestr zawodowy, rejestr partii politycznych (Wydział VII),
- odrębna jednostka organizacyjna do spraw z zakresu ochrony wspólnotowych znaków towarowych i wspólnotowych wzorów przemysłowych (sąd wspólnotowych znaków towarowych i wzorów przemysłowych).

Sąd Okręgowy w Szczecinie

ul. Kaszubska 42, 70-952 Szczecin

91 44-80-002, <https://www.szczecin.so.gov.pl/>

Poszczególne Wydziały Sądu mają następujące kompetencje:

Wydział I Cywilny rozpoznaje sprawy w pierwszej instancji z zakresu prawa cywilnego

Wydział II Cywilny Odwoławczy rozpoznaje sprawy w drugiej instancji z zakresu prawa cywilnego

Wydział III Karny rozpoznaje sprawy w pierwszej instancji z zakresu prawa karnego

Wydział IV Karny Odwoławczy rozpoznaje sprawy w drugiej instancji z zakresu prawa karnego

Wydział V Penitencjarny nadzoruje sądowe postępowanie wykonywania w sprawach prawa karnego

Wydział VI Pracy i Ubezpieczeń Społecznych rozpoznaje sprawy w pierwszej i drugiej instancji z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych

Wydział VIII Gospodarczy rozpoznaje sprawy w pierwszej i drugiej instancji z zakresu prawa gospodarczego

Wydział IX Wizytacyjny sprawuje nadzór nad działalnością administracyjną Sądu Okręgowego i podległych sądów rejonowych

Wydział X Cywilny Rodzinny rozpoznaje sprawy w pierwszej i drugiej instancji z zakresu prawa cywilnego i rodzinnego

Obszar właściwości Sądu Okręgowego w Szczecinie obejmuje: Sąd Rejonowy w Choszcznie, w Goleniowie, w Gryficach, w Gryfinie, w Kamieniu Pomorskim, w Łobzie, w Myśliborzu, w Stargardzie, w Świnoujściu, Sąd Rejonowy Szczecin-Centrum w Szczecinie, Sąd Rejonowy Szczecin-Prawobrzeże i Zachód w Szczecinie,

5.3. Sąd apelacyjny (SA) –powołany do rozstrzygania w II instancji spraw z zakresu:

- prawa cywilnego, gospodarczego oraz rodzinnego i opiekuńczego,
- prawa karnego,
- prawa pracy i ubezpieczeń społecznych z obszaru działania co najmniej dwóch podległych mu sądów okręgowych (obszar apelacji).

Sądy apelacyjne rozpoznają także kwestie szczególne przekazane im bezpośrednio przez ustawę. Są również sądami dyscyplinarnymi I instancji dla sędziów sądów powszechnych. Sądy Apelacyjne utworzone zostały w

1990 r. wraz z przywróceniem przedwojennej, trójstopniowej organizacji sądownictwa. Tak jak wszystkie inne sądy powszechne powołuje je i znosi minister sprawiedliwości po zasięgnięciu opinii Krajowej Rady Sądownictwa.

Sąd Apelacyjny w Szczecinie obejmujący **obszar właściwości** sądów okręgowych w Gorzowie Wielkopolskim, Koszalinie, Szczecinie

Sąd Apelacyjny w Szczecinie

ul. Mickiewicza 163, 71-165 Szczecin,

91 48 49 488, <https://www.szczecin.sa.gov.pl/>

Sąd Apelacyjny w Szczecinie dzieli się **na wydziały**: I Wydział Cywilny, II Wydział Karny, III Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych, IV Wydział Wizytacji.

Do właściwości funkcyjnej Sądu Apelacyjnego należy: rozpoznawanie w II-giej instancji środków odwoławczych od orzeczeń sądów okręgowych, wydawanych w I instancji, sprawowanie nadzoru nad działalnością administracyjną sądów - zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Sprawiedliwości z dnia 25 października 2002 r. (Dz.U. nr 42 poz 188), nadzór nad działalnością notariuszy w zakresie przewidzianym w Rozporządzeniu Ministra Sprawiedliwości z dnia 30 kwietnia 1991 r. w sprawie trybu wykonywania nadzoru nad działalnością notariuszy i organów samorządu notarialnego (Dz.U. nr 133 poz. 188), nadzór nad komornikami sądowymi w zakresie ustalonym Ustawą z dnia 29 sierpnia 1997 r. o komornikach sądowych i egzekucji.

6. Sądy wojskowe.

Sądownictwo wojskowe to jeden z rodzajów sądownictwa szczególnego, czyli sądów wyłączonych z sądownictwa powszechnego ze względu na szczególne kategorie podmiotowe (sprawcy) lub przedmiotowe (określone sprawy).

Jest z reguły ograniczone do spraw karnych, przy czym zakres spraw podlegających rozpoznaniu sądów wojskowych od kilkudziesięciu lat stale się kurczy. Dziś właściwość sądów wojskowych w czasie pokoju jest z reguły ograniczona do przestępstw (ewentualnie także wykroczeń) popełnionych przez żołnierzy w czynnej służbie wojskowej, ponadto podlegają one nadzorowi orzeczniczemu sądów najwyższych.

Zgodnie z wymogiem Konstytucji sądownictwo wojskowe jest co najmniej dwuinstancyjne (zasada instancyjności).

6.1. Wojskowy sąd garnizonowy „odpowiada” sądowi rejonowemu. Wojskowy sąd garnizonowy orzeka w pierwszej instancji we wszystkich sprawach, z wyjątkiem spraw przekazanych ustawą do właściwości innego sądu. Sądy te rozpoznają także środki odwoławcze (zażalenia) od orzeczeń i zarządzeń wydanych w postępowaniu przygotowawczym przez prokuratora wojskowego lub inne upoważnione organy wojskowe (np. żołnierza Żandarmerii Wojskowej).

6.2. Wojskowy sąd okręgowy „odpowiada” sądowi okręgowemu, a zatem rozpoznaje apelacje i zażalenia na orzeczenia lub zarządzenia wydane w wojskowym sądzie garnizonowym. Nadzór orzeczniczy nad działalnością sądów wojskowych sprawuje Izba Wojskowa Sądu Najwyższego. Nadzór w zakresie organizacji i działalności administracyjnej nad sądami wojskowymi sprawuje minister sprawiedliwości. Nadzór w zakresie czynnej służby wojskowej sędziów, asesorów i aplikantów sądów wojskowych sprawuje minister obrony narodowej.

Wojskowy Sąd Garnizonowy w Szczecinie

ul. Piotra Skargi 34, 71-422 Szczecin

tel.: 261-455-604, www.wsgszczecin.wp.mil.pl

Wojskowy Sąd Okręgowy w Poznaniu

ul. Solna 21, 61-716 Poznań

tel. 261572508, <https://wsokropoznan.wp.mil.pl/>

7. Sądownictwo administracyjne.

Sąd administracyjny kontroluje działalność organów administracyjnych, w szczególności bada legalność aktów administracyjnych i rozstrzyga spory kompetencyjne i spory o właściwość między organami jednostek samorządu terytorialnego, samorządowymi kolegiami odwoławczymi i między tymi organami a organami administracji rządowej.

Zasadą jest bezwzględny zakaz rozstrzygania przez sądy administracyjne spraw cywilnych objętych kognicją (właściwością) sądów powszechnych (art. 58 § 1 pkt 1 Prawa o postępowaniu przed sądami

administracyjnymi). Sąd administracyjny nie może jednak odrzucić skargi z powołaniem się na brak swej kognicji, jeżeli w tej sprawie sąd powszechny uznał się już za niewłaściwy (art. 58 § 4 Prawa o postępowaniu przed sądami administracyjnymi).

Sądami administracyjnymi są obecnie: wojewódzkie sądy administracyjne orzekające w pierwszej instancji i Naczelny Sąd Administracyjny. Regułą jest, że skarga kierowana jest do wojewódzkiego sądu administracyjnego, a dopiero jego orzeczenia kontrolowane są przez Naczelny Sąd Administracyjny. Zarówno przed wojewódzkim sądem administracyjnym, jak i przed Naczelnym Sądem Administracyjnym, obowiązuje zasada skargowości, zabraniająca sądowi inicjowania postępowania sądowego z urzędu – postępowanie administracyjnosądowe może wszcząć wyłącznie strona, wnosząc skargę (do WSA), skargę kasacyjną lub zażalenie (do NSA), wnioszek o rozstrzygnięcie sporu kompetencyjnego lub sporu o właściwość (do NSA).

Naczelny Sąd Administracyjny, zgodnie z art. 3 Prawa o ustroju sądów administracyjnych oraz art. 4 i 15 ustawy z dnia 30 sierpnia 2002 roku Prawo o postępowaniu przed sądami administracyjnymi:

- ✓ rozpoznaje skargi kasacyjne i zażalenia od orzeczeń (wyroków i postanowień) sądów wojewódzkich
- ✓ rozstrzyga wspomniane spory kompetencyjne i spory o właściwość
- ✓ podejmuje uchwały wyjaśniające przepisy prawne, rozbieżnie interpretowane przez sądy administracyjne oraz uchwały rozstrzygające zagadnienia prawne budzące poważne wątpliwości w konkretnej sprawie administracyjnosądowej.

Oznacza to, że NSA działa jako sąd drugiej instancji, rozpatrując skargi kasacyjne i zażalenia od orzeczeń WSA, natomiast w pozostałych sprawach NSA orzeka jako sąd pierwszej i jedynej instancji.

We wszystkich sądach administracyjnych orzekają sędziowie sądów administracyjnych. W bardzo ograniczonym zakresie postanowienia i zarządzenia wydają referendarze sądowi.

Wojewódzki Sąd Administracyjny w Szczecinie

ul. Staromłyńska 10, 70-561 Szczecin
91 48 49 255, <http://szczecin.wsa.gov.pl/>

Naczelny Sąd Administracyjny

ul. Gabriela Piotra Boduena 3/5, 00-011
Warszawa
22 551 65 55, <http://www.nsa.gov.pl/>

8. Sędziowie. Ławnicy. Kuratorzy. Referendarze sądowi. Asystenci sędziów

8.1. Sędziowie

Sędzia to funkcjonariusz publiczny uprawniony do orzekania w sprawach należących do właściwości sądów i trybunałów, na zasadach niezawisłości i bezstronności.

Sędziów w Polsce powołuje od 1989 Prezydent RP na wniosek Krajowej Rady Sądownictwa.

Do podstawowych ustrojowych zasad związanych z tym zawodem należą, we wszystkich rodzajach sądownictwa: niezawisłość, nieusuwalność, niedopuszczalność przeniesienia na inne miejsce służbowe bez zgody sędziego (z wyjątkami), immunitet formalno-materialny.

Atrybuty te nie dotyczą w pełnym zakresie sędziów Trybunału Konstytucyjnego, którzy wybierani są przez Sejm na kadencje (nie pełnią służby bezterminowo) oraz w niewielkim zakresie dotyczą sędziów Trybunału Stanu, którzy pełnią te funkcje niezawodowo, jako że Trybunał Stanu orzeka tylko w przypadku potrzeby zwołania go i sędziami, wybieranymi również na kadencje, są prawnicy wykonujący inne zawody.

Za przewinienia służbowe, w tym za oczywistą i rażącą obrazę przepisów prawnych i uchybienia godności urzędu, sędzia odpowiada dyscyplinarnie

Do orzekania w sprawach dyscyplinarnych sędziów sądów powszechnych są powołane sądy dyscyplinarne działające przy sądach apelacyjnych i Sąd Najwyższy Izba Dyscyplinarna działające jako sądy dyscyplinarne. W sprawach dyscyplinarnych sędziów sądów administracyjnych, w tym sędziów Naczelnego Sądu Administracyjnego, powołany jest Naczelny Sąd Administracyjny, który działa zarówno jako sąd pierwszej, jak i drugiej instancji. W sprawach sędziów sądów wojskowych orzekają jako sądy dyscyplinarne wojskowe sądy okręgowe i Sąd Najwyższy Izba Dyscyplinarna.

W sprawach dyscyplinarnych sędziów Sądu Najwyższego orzeka w obu instancjach Sąd Najwyższy Izba Dyscyplinarna, zaś w sprawach sędziów Trybunału Konstytucyjnego – ten Trybunał w obu instancjach.

8.2. Ławnicy.

Ławnik to niezawodowy członek składu orzekającego (sądu), stanowiący czynnik społeczny w wymiarze sprawiedliwości. Udział obywateli w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości został zagwarantowany w art. 182 Konstytucji.

W sprawach cywilnych dwaj ławnicy pod przewodnictwem zawodowego sędziego w postępowaniu procesowym rozpoznają w I instancji następujące sprawy z zakresu prawa pracy:

- o ustalenie istnienia, nawiązanie lub wygaśnięcie stosunku pracy, o uznanie bezskuteczności wypowiedzenia stosunku pracy, o przywrócenie do pracy i przywrócenie poprzednich warunków pracy lub płacy oraz łącznie z nimi dochodzone roszczenia i o odszkodowanie w przypadku nieuzasadnionego lub naruszającego przepisy wypowiedzenia oraz rozwiązania stosunku pracy;
- o naruszenia zasady równego traktowania w zatrudnieniu i o roszczenia z tym związane;
- o odszkodowanie lub zadośćuczynienie w wyniku stosowania mobbingu;

oraz następujące sprawy ze stosunków rodzinnych: o rozwód, o separację, o ustalenie bezskuteczności uznania ojcostwa, o rozwiązanie przysposobienia.

Ponadto, w takim samym składzie w postępowaniu nieprocesowym sąd rozpoznaje w I instancji sprawy o przysposobienie.

W procesie karnym w I instancji sąd orzeka w sprawach o zbrodnie w składzie jednego sędziego i dwóch ławników, natomiast w sprawach o przestępstwa, za które ustawa przewiduje karę dożywotniego pozbawienia wolności, sąd orzeka w składzie dwóch sędziów i trzech ławników. Ponadto ze względu na szczególną zawziętość sprawy lub jej wagę sąd pierwszej instancji może postanowić o jej rozpoznaniu w składzie trzech sędziów albo jednego sędziego i dwóch ławników.

W zakresie orzekania ławnik posiada większość prerogatyw sędziego: jest niezawisły, podlega tylko Konstytucji i ustawom, a jego głos w naradzie i głosowaniu nad wyrokiem ma taką samą wagę jak głos sędziego zawodowego. Ławnik nie może jednakże przewodniczyć rozprawie sądowej, a ponadto nie musi uzasadniać zdania odrębnego, jeżeli takie złożył.

8.3. Kuratorzy.

Kurator sądowy to funkcjonariusz publiczny, pełniący swoje obowiązki w jednym zespole kuratorskiej służby sądowej i realizujący określone przez prawo zadania o charakterze wychowawczo-resocjalizacyjnym, diagnostycznym, profilaktycznym i kontrolnym, które są związane z wykonywaniem orzeczeń sądu. Kuratorzy sądowi wykonują swoje zadania zarówno w środowisku osób, których dotyczy postępowanie, czyli podopiecznych, w miejscu ich zamieszkania, jak i na terenie zakładów zamkniętych i placówek ich pobytu, w szczególności na terenie zakładów karnych, placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz leczniczo-rehabilitacyjnych.

Kuratorów sądowych można podzielić na:

- ✓ **kuratorów zawodowych**,
 - dla dorosłych – wykonujący orzeczenia w sprawach karnych, którzy zgodnie z art. 2 pkt 6 kkw są organami postępowania wykonawczego,
 - rodzinnych – wykonujący orzeczenia w sprawach rodzinnych i nieletnich
- ✓ **kuratorów społecznych** – wykonujący orzeczenia w jednym z dwóch powyższych zespołów, lecz pełniący swoje zadania społecznie.

Zasady organizacji służby kuratorskiej i wykonywania obowiązków przez kuratorów sądowych oraz status kuratorów sądowych określa odrębna ustawa – *Ustawa o kuratorach sądowych*.

Kuratorzy sądowi działają przy sądach rejonowych. Natomiast **kurator okręgowy**, do którego zadań należy m.in. wykonywanie działań niezbędnych dla prawidłowego funkcjonowania kuratorskiej służby sądowej w okręgu, koordynowanie działalności kuratorów sądowych na terenie swego działania, czy też kontrola i ocena pracy kuratorów sądowych – działa przy sądzie okręgowym.

8.4. Referendarze sądowi

Referendarz sądowy to organ posiadający w zakresie powierzonych czynności kompetencje sądu, wykonujący zadania z zakresu ochrony prawnej niebędącej wymiarem sprawiedliwości.

Referendarz posiada atrybut przypisany organom władzy sądowniczej, to jest niezależność w zakresie wydawania orzeczeń. Referendarza nie obowiązują jednak zakazy wykonywania niektórych rodzajów działalności i pełnienia pewnych funkcji, np. prowadzenia działalności gospodarczej, członkostwa w partii

politycznej, zasiadania w radach nadzorczych spółek, sprawowania mandatu radnego, pod warunkiem że nie koliduje to z powierzonymi obowiązkami i nie podważa zaufania do sądu.

Referendarz sądowy jako organ procesowy został wyposażony w kompetencje w postępowaniu cywilnym, karnym, wykroczeniowym, karnym wykonawczym i administracyjnosądowym – w wypadkach wskazanych w ustawie.

8.5. Asystenci sędziów

Asystent sędziego to pracownik sądu, prawnik z przygotowaniem praktycznym. Na zlecenie sędziego i pod jego kierunkiem wykonuje czynności administracji sądowej oraz czynności przygotowania spraw sądowych do ich rozpoznania, sporządza projekty zarządzeń, orzeczeń lub ich uzasadnień

Celem powołania asystentów sędziego jest odciążenie sędziów od czynności niepolegających na orzekaniu.

9. Trybunał Stanu

W skrócie TS - to konstytucyjny organ władzy sędziowskiej, którego główne zadanie polega na egzekwowaniu odpowiedzialności najwyższych organów i urzędników państwowych za naruszenie Konstytucji lub ustawy, w związku z zajmowanym stanowiskiem lub w zakresie swojego urzędowania, jeśli czyn ten nie wyczerpuje znamion przestępstwa (inaczej: popełnienie deliktu konstytucyjnego) oraz za przestępstwa pospolite i skarbowe w przypadku prezydenta RP.

Przed Trybunałem Stanu mogą zostać postawieni jedynie przedstawiciele najwyższych władz państwowych, wymienieni w art. 198 Konstytucji. Są to:

- Prezydent RP – za naruszenie Konstytucji lub ustawy, ale też za przestępstwa pospolite i skarbowe, przy czym odpowiedzialność ta ma charakter wyłączny (prezydent może być karany tylko przez Trybunał Stanu),
- Marszałek Sejmu i Marszałek Senatu wykonujący obowiązki Prezydenta RP – za naruszenie Konstytucji lub ustawy,
- Prezes Rady Ministrów i członkowie Rady Ministrów – za naruszenie Konstytucji lub ustawy oraz za przestępstwa związane z pełnioną przez nich funkcją,
- prezes NBP – za naruszenie Konstytucji lub ustawy,
- prezes NIK – za naruszenie Konstytucji lub ustawy,
- członkowie KRRiT – za naruszenie Konstytucji lub ustawy,
- kierownicy ministerstw – za naruszenie Konstytucji lub ustawy,
- Naczelnny dowódca sił zbrojnych – za naruszenie Konstytucji lub ustawy,
- posłowie i senatorowie – za naruszenie zakazu prowadzenia działalności gospodarczej, która polega na osiągnięciu korzyści majątkowych ze Skarbu Państwa oraz za naruszenie zakazu nabywania majątku ze Skarbu Państwa lub samorządu terytorialnego.

Wyrok wydany przez Trybunał Stanu jest ostateczny – nie ma w Polsce innego organu władzy, który mógłby go ewentualnie uchylić. Ponadto Trybunał Stanu jest jedynym wydającym wyroki organem władzy sędziowskiej, od których Prezydent RP nie może zastosować ułaskawienia wobec osoby skazanej.

Obsługę kancelaryjną oraz czynności sekretariatu **Trybunału Stanu** prowadzi Sąd Najwyższy.

pl. Krasińskich 2/4/6, 00-951 Warszawa 41

tel: (22) 530-83-00, www.trybunalstanu.pl

10. Trybunał konstytucyjny

Jego podstawowym zadaniem jest sądowa kontrola konstytucyjności prawa: kontrolowanie zgodności norm prawnych niższego rzędu (rangi ustawowej lub podustawowej) z normami prawnymi wyższego rzędu, przede wszystkim z Konstytucją i niektórymi umowami międzynarodowymi (tzw. sąd prawa).

Posiada pozycję niezależną od władzy politycznej: parlamentu, prezydenta RP i, jest on całkowicie niezależny od innych organów władzy sędziowskiej, takich jak Sąd Najwyższy i Naczelnny Sąd Administracyjny. Składa się z 15 sędziów, wybieranych indywidualnie przez Sejm na 9 lat spośród osób wyróżniających się wiedzą prawniczą. Sędziowie Trybunału Konstytucyjnego są nieusuwalni (wyjątek stanowi uchwała samego TK), przysługuje im także immunitet i nietykalność.

Orzeczenia Trybunału Konstytucyjnego mają moc powszechnie obowiązującą (wiąże ono wszystkie podmioty prawa, w tym wszystkie organy władzy publicznej) i są ostateczne (nie podlegają dalszemu zaskarżeniu do jakiegokolwiek organu). Waga i moc wiążąca orzeczenia TK jest taka sama, tj. nie zależy od liczebności składu orzekającego.

Orzeczenie Trybunału wchodzi w życie z dniem ogłoszenia, jednak Trybunał może określić inny termin utraty mocy obowiązującej aktu normatywnego (osiemnaście miesięcy, gdy chodzi o ustawę, a gdy chodzi o inny akt normatywny – dwanaście miesięcy).

Do kompetencji Trybunału Konstytucyjnego należy:

- orzekanie w sprawach zgodności ustaw z Konstytucją,
- orzekanie w sprawach zgodności ustaw z ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi, których ratyfikacja wymagała uprzedniej zgody wyrażonej w ustawie,
- orzekanie w sprawach zgodności przepisów prawa wydawanych przez centralne organy państwowe z Konstytucją, ratyfikowanymi umowami międzynarodowymi i ustawami,
- rozpatrywanie skarg konstytucyjnych,
- rozstrzyganie sporów kompetencyjnych pomiędzy centralnymi konstytucyjnymi organami państwa,
- orzekanie o zgodności z Konstytucją celów lub działalności partii politycznych,
- rozstrzyganie o przejściowej niemożności sprawowania urzędu przez prezydenta Rzeczypospolitej na wniosek Marszałka Sejmu (tylko w wypadku niemożności zawiadomienia przez prezydenta Rzeczypospolitej Marszałka Sejmu o niemożności sprawowania urzędu) i powierzanie Marszałkowi Sejmu tymczasowego wykonywania obowiązków prezydenta Rzeczypospolitej,
- rozpatrywanie pytań prawnych skierowanych przez sądy (art. 193 Konstytucji).

W przypadku uznania przez Trybunał niezgodności aktu prawnego lub jego przepisu może spowodować to pozbawienie ich mocy obowiązującej.

Trybunał co do zasady nie dokonuje kontroli konstytucyjności prawa między aktami tej samej rangi. Jest związany granicami wniosku, pytania prawnego lub skargi. Zgodnie z zasadą *res iudicata* nie można wnioskować o ponowne zbadanie przez Trybunał tych samych przepisów.

Trybunał Konstytucyjny

al. Jana Chrystiana Szucha 12A, 00-918 Warszawa

<http://trybunal.gov.pl/>

11. Organy quasi sądowe. Sądownictwo polubowne. Arbitraż. Izby Morskie.

11.1. Sąd polubowny

Jest to sąd niepaństwowy orzekający w sporach cywilnoprawnych poddanych mu pod rozstrzygnięcie mocą zapisu na sąd polubowny. Sądy polubowne mogą orzekać: w sprawach o prawa majątkowe oraz o prawa niemajątkowe, które mogą być przedmiotem ugody, z wyjątkiem spraw o alimenty.

Działalność sądów polubownych w Polsce uregulowana jest w części V Kodeksu postępowania cywilnego po zmianie ustawą z dnia 28 lipca 2005 r. a ich wyroki, po ich uznaniu lub po stwierdzeniu ich wykonalności przez sąd powszechny, mają taką samą moc prawną, jak wyroki sądów powszechnych.

Postępowanie przed sądem polubownym ma charakter jednoinstancyjny co oznacza, że stronom nie przysługuje możliwość odwołania się od wyroku sądu polubownego (chyba że strony umówiły się na sąd dwuinstancyjny (art. 1205 § 2 kpc)). Sąd polubowny rozstrzyga spór według prawa właściwego dla danego stosunku prawnego, niemniej jednak gdy strony go wyraźnie upoważnią - to może rozstrzygać spór według ogólnych zasad prawa lub zasad słuszności.

Poddanie sporu pod rozstrzygnięcie sądu polubownego wymaga umowy stron. Najczęściej już zawierając umowę strony określają, że ewentualne spory z niej wynikłe będą rozstrzygane przez sąd polubowny. Przy obecnie obowiązujących przepisach, w przypadku istnienia zapisu na sąd polubowny, strona nie może uchylić się od poddania sporu pod rozstrzygnięcie przed sądem polubownym.

Staty Polubowny Sąd Konsumentki przy Zachodniopomorskim Wojewódzkim Inspektorze Inspekcji Handlowej

ul. Wielkopolska 45, 70 – 450 Szczecin,

91 422 52 39, <https://www.wiih.pomorzachodnie.pl/>

11.2. Arbitraż

Arbitraż to metoda rozwiązywania sporów prawnych bez udziału sądu powszechnego, w której kompetencje takiego sądu powierza się bezstronnemu specjalistce. Jest znacznie tańszy i działa szybciej niż sądownictwo powszechne oraz cechuje się poufnością postępowania.

Aby spór mógł być rozstrzygnięty przez arbitraż, strony stosunku prawnego muszą na to wyrazić zgodę w formie zawarcia umowy o arbitraż lub klauzuli w umowie łączącej strony, zwanych zapisem na sąd polubowny. Może mieć charakter *ad hoc*, instytucjonalny oraz administrowany. W arbitrażu *ad hoc* zazwyczaj każda ze stron sporu wybiera własnego arbitra (lub arbitrów), a ci następnie powołują arbitra przewodniczącego. Tak wybrany skład rozstrzyga spór w oparciu o uzgodnione wcześniej zasady.

Arbitraż instytucjonalny oraz administrowany funkcjonuje w oparciu o profesjonalną organizację zajmującą się arbitrażem. Przykładami stałych Sądów Polubownych w Polsce są Sąd Arbitrażowy przy Krajowej Izbie Gospodarczej w Warszawie, Sąd Arbitrażowy przy Polskiej Konfederacji Pracodawców Prywatnych "Lewiatan",

Sąd Arbitrażowy Pomorza Zachodniego przy Północnej Izbie Gospodarczej

Al. Wojska Polskiego 86, 70-482 Szczecin

Tel 91 486 0765, <http://izba.info/>

11.3. Izby Morskie

Podstawą prawną ich organizacji jest ustawa z dnia 1 grudnia 1961 r. o izbach morskich.

Mają charakter samodzielnych i niezawisłych organów, łączących funkcje dochodzeniowe i orzecznicze oraz wykonujących pewne czynności administracyjno-prawne. Orzekają w nich sędziowie sądów powszechnych (samodzielni i niezawiśli), którzy stosują przepisy kodeksu postępowania karnego i kodeksu postępowania cywilnego, a postępowanie jest dwuinstancyjne,

Organami pierwszej instancji są:

- ✓ Izba Morska przy Sądzie Okręgowym w Gdańsku z siedzibą w Gdyni,
- ✓ Izba Morska przy Sądzie Okręgowym w Szczecinie.

Organem drugiej instancji jest Odwoławcza Izba Morska przy Sądzie Okręgowym w Gdańsku z siedzibą w Gdyni.

Zajmują się przede wszystkim rozpoznawaniem wypadków morskich w myśl art. 2 ustawy o izbach morskich. Odnoszą się one do:

- ✓ statków o polskiej przynależności (zob. bandera)
- ✓ statków o obcej przynależności, jeżeli wypadek nastąpił na polskich morskich wodach wewnętrznych lub polskim morzu terytorialnym albo jeżeli z wnioskiem o wszczęcie postępowania wystąpił armator lub kapitan takiego statku.

Izby morskie wydają orzeczenia i postanowienia. Ponadto prowadzą rejestr statków, dzielą wynagrodzenie za ratownictwo morskie oraz przyjmują protesty morskie od kapitana.

Izba Morska przy Sądzie Okręgowym w Szczecinie

pl. Batorego 4, 70-207 Szczecin,

tel./fax: 433-67-82, tel.440-33-32, <http://www.im.gov.pl/>

Izba Morska przy Sądzie Okręgowym w Gdańsku z siedzibą w Gdyni

pl. Konstytucji 5, 81-354 Gdynia,

tel. (058) 620- 73-15, (058)699-63-15

Odwoławcza Izba Morska przy Sądzie Okręgowym w Gdańsku z siedzibą w Gdyni

pl. Konstytucji 5, 81-354 Gdynia,

tel./fax (058)621-87-77, tel.(058)699-63-08,

III NIESĄDOWE ORGANY OCHRONY PRAWNEJ

1. Konstytucyjne organy kontroli i ochrony prawnej:

1.1. Najwyższa Izba Kontroli.

W skrócie NIK- to najwyższy organ kontroli Rzeczypospolitej Polskiej, podlegający Sejmowi, działający na zasadach kolegalności, który kontroluje działalność organów administracji rządowej, Narodowego Banku Polskiego, państwowych osób prawnych i innych państwowych jednostek organizacyjnych z punktu widzenia legalności, gospodarności, celowości i rzetelności. Może także kontrolować działalność organów samorządu terytorialnego, komunalnych osób prawnych i innych komunalnych jednostek organizacyjnych z punktu widzenia legalności, gospodarności i rzetelności. Izba może również kontrolować z punktu widzenia legalności i gospodarności działalność innych jednostek organizacyjnych i podmiotów gospodarczych w zakresie, w jakim wykorzystują one majątek lub środki państwowe lub komunalne oraz wywiązują się z zobowiązań finansowych na rzecz państwa.

NIK przedkłada Sejmowi m.in. analizę wykonania budżetu państwa i założeń polityki pieniężnej, opinię w przedmiocie absolutorium dla Rady Ministrów, a także coroczne sprawozdanie ze swojej działalności.

Najwyższa Izba Kontroli

Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa ul. Filtrowa 57

tel.: +48 22 444 50 00, <https://www.nik.gov.pl/>

1.2. Krajowa Rada Radiofonii i Telewizji.

W skrócie (KRRiT, KRRiTV) to organ państwowy, który ma stać na straży wolności słowa, prawa do informacji oraz interesu publicznego w radiofonii i telewizji.

Ustala także stawki kwotowe opłat abonamentowych na następny rok kalendarzowy do 31 maja każdego roku. Do niektórych uprawnień należą także udzielanie koncesji na nadawanie sygnału telewizyjnego i radiowego, podział środków z abonamentu radiowo-telewizyjnego czy nakładanie kar pieniężnych na nadawców.

Biuro Krajowej Rady Radiofonii i Telewizji

Skwer kard. S. Wyszyńskiego 9, 01-015 Warszawa

Infolinia KRRiT: 22 597 3101, <https://www.krrit.gov.pl/>

2. Organy ścigania karnego

Podstawowym organem ścigania jest Prokuratura, która w Polsce stanowią: Prokurator Generalny, Prokurator Krajowy i pozostali zastępcy Prokuratora Generalnego, prokuratorzy powszechnych jednostek organizacyjnych prokuratury oraz prokuratorzy Instytutu Pamięi Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu.

Z dniem 4 marca 2016 r. weszła w życie nowa ustawa dot. ustroju prokuratury. Połączyła ona funkcję Prokuratora Generalnego i Ministra Sprawiedliwości, ponownie utworzyła Prokuraturę Krajową w miejsce Prokuratury Generalnej, wprowadziła prokuratury regionalne w miejsce prokuratur apelacyjnych. Ustawa ta ponadto zniósła wojskowe jednostki organizacyjne prokuratury.

Zadaniem prokuratury jest strzeżenie praworządności oraz czuwanie nad ściganiem przestępstw. Zadania prokuratury, Prokurator Generalny i podlegli mu prokuratorzy wykonują przez :

- prowadzenie lub nadzorowanie postępowania przygotowawczego w sprawach karnych oraz sprawowanie funkcji oskarżyciela publicznego przed sądami;
- wytaczanie powództw w sprawach karnych i cywilnych oraz składanie wniosków i udział w postępowaniu sądowym w sprawach cywilnych, ze stosunku pracy i ubezpieczeń społecznych, jeżeli tego wymaga ochrona praworządności, interesu społecznego, własności lub praw obywateli;
- podejmowanie środków przewidzianych prawem, zmierzających do prawidłowego i jednolitego stosowania prawa w postępowaniu sądowym, administracyjnym, w sprawach o wykroczenia oraz w innych postępowaniach;
- sprawowanie nadzoru nad wykonaniem postanowień o tymczasowym aresztowaniu oraz innych decyzji o pozbawieniu wolności;
- współpracę z jednostkami naukowymi w zakresie prowadzenia badań dotyczących problematyki przestępczości, jej zwalczania i zapobiegania oraz kontroli;

- gromadzenie, przetwarzanie i analizowanie w systemach informatycznych danych, w tym danych osobowych, pochodzących z prowadzonych lub nadzorowanych na podstawie ustawy postępowań oraz z udziału w postępowaniu sądowym, administracyjnym, w sprawach o wykroczenia lub innych postępowaniach prowadzonych na podstawie ustawy, przekazywanie danych i wyników analiz właściwym organom, w tym organom innych państw, organizacjom międzynarodowym, w tym ponadnarodowym, oraz organom Unii Europejskiej, jeżeli przewiduje to ustawa lub umowa międzynarodowa ratyfikowana przez Rzeczpospolitą Polską lub jeżeli przekazywanie danych i wyników analiz tym organom i organizacjom wynika z odrębnych przepisów; administratorem tych danych, w rozumieniu przepisów ustawy o ochronie danych osobowych, gromadzonych i przetwarzanych w ogólnokrajowych systemach informatycznych prokuratury jest Prokurator Generalny;
- zaskarżanie do sądu niezgodnych z prawem decyzji administracyjnych oraz udział w postępowaniu sądowym w sprawach zgodności z prawem takich decyzji;
- koordynowanie działalności w zakresie ścigania przestępstw, prowadzonej przez inne organy państwowe;
- współdziałanie z organami państwowymi, państwowymi jednostkami organizacyjnymi i organizacjami społecznymi w zapobieganiu przestępczości i innym naruszeniom prawa;
- współpracę z Szefem Krajowego Centrum Informacji Kryminalnych w zakresie niezbędnym do realizacji jego zadań ustawowych;
- współpracę i udział w działaniach podejmowanych przez organizacje międzynarodowe lub ponadnarodowe oraz zespoły międzynarodowe, działające na podstawie umów międzynarodowych, w tym umów konstytuujących organizacje międzynarodowe, ratyfikowanych przez Rzeczpospolitą Polską;
- opiniowanie projektów aktów normatywnych;
- podejmowanie innych czynności określonych w ustawach.

2.1. Prokurator Generalny

Jest naczelnym organem prokuratury. Nie może być posłem, nie może należeć do partii politycznej ani brać udziału w żadnej działalności politycznej. M.in.: reprezentuje prokuraturę w Sejmie i w Senacie, jest prokuratorem przełożonym pozostałych prokuratorów oraz decyduje o:

- Powołaniu na stanowiska prokuratorskie wszystkich szczebli.
- Delegowaniu prokuratorów do innych jednostek,
- Powołaniu na stanowisko prokuratorów Instytutu Pamięi Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz do pełnienia funkcji w Instytucie Pamięi Narodowej – Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu oraz o odwołaniu z tych stanowisk i funkcji,
- Obwieszczeniu o wolnym stanowisku prokuratorskim.
- Przeprowadzeniu wizytacji.

Wykonuje uprawnienia w sprawach odpowiedzialności dyscyplinarnej prokuratorów. Uczestniczy w posiedzeniach pełnego składu Trybunału Konstytucyjnego, pełnego składu Sądu Najwyższego, połączonych izb Sądu Najwyższego i całej izby Sądu Najwyższego oraz pełnego składu Naczelnego Sądu Administracyjnego i całej izby Naczelnego Sądu Administracyjnego. Nadzoruje:

- o Biuro Prokuratora Generalnego,
- o Departament Organizacji Pracy, Wizytacji i Systemów Informatycznych Prokuratury,
- o Biuro Ochrony Informacji Niejawnych i Spraw Obronnych.

2.2. Prokuratura Krajowa

Stanowi ją Prokurator Krajowy oraz podlegli mu prokuratorzy Prokuratury Krajowej i wchodzi ona w skład Ministerstwa Sprawiedliwości. Prokuratora Krajowego powołuje i odwołuje na wniosek Prokuratora Generalnego Prezes Rady Ministrów.

Do zadań Prokuratury Krajowej należy w szczególności:

- nadzorowanie i koordynowanie prac prokuratur niższego szczebla
- występowanie przed Trybunałem Konstytucyjnym, Sądem Najwyższym i NSA.
- współpraca międzynarodowa w zakresie zwalczania przestępczości
- podejmowanie działań związanych z uprawnieniami Prokuratora Generalnego.

2.3. Prokuratury regionalne

Prokuraturę regionalną tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch prokuratur okręgowych. Właściwości miejscowe prokuratur regionalnych nie pokrywają się z podziałem administracyjnym Polski, chociaż są zbliżone do obszaru województw. Prokuraturą regionalną kieruje prokurator regionalny, który jest prokuratorem przełożonym prokuratorów prokuratury regionalnej oraz prokuratur niższego szczebla (okręgowych i rejonowych).

Prokuratura Regionalna w Szczecinie

ul. Mickiewicza 153; 71-260 Szczecin

tel.: (91) 441 09 47, www.szczecin.pr.gov.pl

2.4. Prokuratury okręgowe

Prokuraturę okręgową tworzy się dla obszaru właściwości co najmniej dwóch prokuratur rejonowych. Właściwości miejscowe prokuratur okręgowych nie pokrywają się z podziałem administracyjnym Polski, chociaż bywają zbliżone do obszaru powiatu. Prokuraturą okręgową kieruje prokurator okręgowy, który jest prokuratorem przełożonym prokuratorów prokuratury okręgowej oraz prokuratur niższego szczebla (prokuratur rejonowych). Podstawowym zadaniem jest strzeżenie praworządności oraz czuwanie nad ściganiem przestępstw. Zadania te prokuratorzy wykonują przede wszystkim przez prowadzenie lub nadzorowanie postępowań przygotowawczych w sprawach karnych oraz sprawowanie funkcji oskarżyciela publicznego przed sądami. Ponadto prokuratorzy wytaczają powództwa w sprawach cywilnych, zaskarżają również do sądu niezgodne z prawem decyzje administracyjne

Prokuratura Okręgowa

ul. Stośława 6, 70-952 Szczecin

91 441 67 00, <http://www.szczecin.po.gov.pl/>

2.5. Prokuratury rejonowe

Prokuraturę rejonową tworzy się dla jednej lub większej liczby gmin. Kieruje nią prokurator rejonowy, który jest prokuratorem przełożonym prokuratorów prokuratury rejonowej.

Prokuratura Rejonowa w Gryfinie

ul. Grunwaldzka 2, 74-100 Gryfino

91-464-51-50, <http://www.szczecin.po.gov.pl/gryfino/>

Obszar właściwości Prokuratury Rejonowej w Gryfinie – gminy: Banie, Cedynia, Chojna, Gryfino, Mieszkowice, Moryń, Stare Czarnowo, Trzcińsko-Zdrój i Widuchowa.

3. Instytut Pamięci Narodowej - Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu .

W skrócie IPN to urząd o uprawnieniach badawczych, edukacyjnych, archiwalnych, śledczych i lustracyjnych, do którego zadań należy:

- gromadzenie i zarządzanie dokumentami organów bezpieczeństwa państwa, sporządzonymi od 22 lipca 1944 do 31 grudnia 1989,
- ściganie zbrodni nazistowskich i komunistycznych,
- prowadzenie działalności edukacyjnej.

Instytut Pamięci Narodowej

Komisja Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu

ul. Wołoska 7, 02-675 Warszawa

tel.: 22 581-87-78, <https://ipn.gov.pl/pl/kontakt/>

4. Organy resortu spraw wewnętrznych

4.1. Policja

To umundurowana i uzbrojona formacja przeznaczona do ochrony bezpieczeństwa ludzi i mienia oraz do utrzymywania bezpieczeństwa i porządku publicznego.

Do jej głównych zadań należy pilnowanie przestrzegania prawa i ściganie przestępców, jak również zapewnienie ochrony i pomocy w sytuacjach kryzysowych zarówno wobec ludzi, jak i mienia. Jeżeli jest to konieczne, policja nadzoruje na poziomie operacyjnym także wszelkie służby ratownicze.

W całej Polsce istnieje telefonicznie przekierowanie z numeru 997 do centrum powiadamiania ratunkowego, które działa zarówno z telefonu komórkowego jak i stacjonarnego. Centrum powiadamiania ratunkowego obsługuje zgłoszenia alarmowe kierowane do numerów alarmowych 112, 997, 998 i 999, umożliwiając przekazanie zgłoszenia alarmowego w celu zaangażowania właściwych służb ratowniczych.

Jednolitym numerem alarmowym obowiązującym na terenie całej Unii Europejskiej jest numer 112.

Policja składa się z następujących rodzajów służb: kryminalnej, śledczej, prewencyjnej, spraw wewnętrznych, kontrterrorystycznej, wspomagającej (w zakresie organizacyjnym, logistycznym i technicznym).

W skład Policji wchodzi również: policja sądowa, Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, ośrodki szkolenia, szkoły policyjne, instytuty badawcze oraz wyodrębnione oddziały prewencji i pododdziały antyterrorystyczne. Komendant główny Policji ma możliwość powołania w uzasadnionym przypadku innego rodzaju służb.

Jednostki Policji

- Komenda Główna Policji
- Centralne Biuro Śledcze Policji
- Biuro Spraw Wewnętrznych Policji,
- Centralny Pododdział Kontrterrorystyczny Policji "BOA"
- Komendy Wojewódzkie Policji oraz Komenda Stołeczna Policji,
- Szkoły Policji: Wyższa Szkoła Policji w Szczytnie, Centrum Szkolenia Policji w Legionowie, Szkoła Policji w Pile, Szkoła Policji w Słupsku, Szkoła Policji w Katowicach
- Centralne Laboratorium Kryminalistyczne Policji

Komenda Główna Policji

ul. Puławska 148/150, 02-624 Warszawa
tel. (22) 621-02-51, www.policja.pl

Komenda Powiatowa Policji w Gryfinie

ul. Policyjna 2, 74-100 Gryfino, tel. 91 432 68 11
47 7823505 <http://gryfino.policja.gov.pl/>

Komenda Wojewódzka Policji w Szczecinie

ul. Małopolska 47, 70-515 Szczecin
91-82-11-900, 47-78-11-900

<http://www.zachodniopomorska.policja.gov.pl/>

Komisariat Policji w Chojnie

ul. Roosevelta 1, 74-500 Chojna
tel. 91 46 66 311, 47 7823224

4.2. Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego

W skrócie ABW to służba specjalna powołana do ochrony porządku konstytucyjnego Rzeczypospolitej Polskiej (bezpieczeństwa wewnętrznego państwa i obywateli). Jej zasadniczym zadaniem jest ochrona państwa przed planowymi i zorganizowanymi działaniami, które mogą stwarzać zagrożenie dla niepodległości lub porządku konstytucyjnego Polski, zakłócić funkcjonowanie struktur państwowych bądź narazić na szwank podstawowe interesy kraju. Swoje obowiązki ABW wypełnia m.in. poprzez uzyskiwanie, analizowanie i przetwarzanie informacji o niebezpieczeństwach. Gotowe opracowania przekazywane są właściwym organom konstytucyjnym. Przy realizacji zadań Agencja korzysta z uprawnień operacyjnych oraz procesowych.

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego

ul. Rakowiecka 2A, 00-993 Warszawa
tel. (22) 585-82-21, <https://www.abw.gov.pl/>

Agencja Bezpieczeństwa Wewnętrznego -

Delegatura w Szczecinie

Małopolska 15, 70-515 Szczecin
Telefon: +48 91 431 47 32

4.3. Agencja Wywiadu

W skrócie AW, to polska służba specjalna, której zadanie polega na pozyskiwaniu informacji jawnych, pozyskiwaniu informacji niejawnych (wywiad), analizie informacji, i ich przetwarzaniu oraz udostępnianiu uprawnionym osobom, głównie w strefie pozawojskowej poza granicami Rzeczypospolitej Polskiej, które mogą mieć znaczenie dla bezpieczeństwa i żywotnych interesów Rzeczypospolitej Polskiej. Agencja Wywiadu prowadzi wywiad z pozycji legalnej (pod przykryciem dyplomacji), nielegalnej (funkcjonariusze bez immunitetu dyplomatycznego) oraz z użyciem urządzeń np. SIGINT.

Agencja Wywiadu

ul. Miłobędzka 55, 02-634 Warszawa
telefon: +48 22 640 50 19, <https://aw.gov.pl/>

4.4. Centralne Biuro Antykorupcyjne.

W skrócie CBA, to umundurowana i uzbrojona służba specjalna państwa polskiego, urząd do spraw zwalczania korupcji w życiu publicznym i gospodarczym, w szczególności w instytucjach państwowych i samorządowych, a także do zwalczania działalności godzącej w interesy ekonomiczne państwa, działająca na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2006 r. o Centralnym Biurze Antykorupcyjnym. Głównym celem CBA jest zwalczanie korupcji na styku działania sektora publicznego i prywatnego. Zgodnie z art. 2 ustawy o CBA do właściwości Biura należy rozpoznawanie, zapobieganie i wykrywanie przestępstw, ściganie ich sprawców, prowadzenie działań kontrolnych, analitycznych i prewencyjnych.

Centralne Biuro Antykorupcyjne

Al. Ujazdowskie 9, 00-583 Warszawa

tel. (22) 437 22 22, <https://www.cba.gov.pl/>

Delegatura Centralnego Biura Antykorupcyjnego Szczecin,

ul. Żołnierska 4d, 71-210 Szczecin, tel. (91) 831 38 00

5. Organy wojskowego ścigania karnego

5.1. Żandarmeria Wojskowa.

W skrócie ŻW, to organ ścigania, wyodrębniona i wyspecjalizowana służba Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, której działalność polega na zapewnieniu przestrzegania dyscypliny wojskowej oraz ochronie porządku publicznego i zapobieganiu popełnianiu przestępstw na terenach jednostek wojskowych oraz w miejscach publicznych. ŻW pełni rolę policji wojskowej.

Komenda Główna Żandarmerii Wojskowej

ul. Jana Ostroroga 35, 01-163 Warszawa

tel. 261857300, <https://kgzw.wp.mil.pl/>

Oddział Żandarmerii Wojskowej w Szczecinie

Piotra Skargi 3470-904 Szczecin

tel. 261455610, <https://ozwszczecin.wp.mil.pl/pl/>

5.2. Służba Kontrwywiadu Wojskowego.

W skrócie SKW, to służba specjalna właściwa w sprawach ochrony przed zagrożeniami wewnętrznymi dla obronności Rzeczypospolitej Polskiej oraz bezpieczeństwa i zdolności bojowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, Służba Kontrwywiadu Wojskowego składa się z żołnierzy (oficerów, podoficerów), funkcjonariuszy i pracowników cywilnych.

Jej zadaniem jest ochrona przed zagrożeniami wewnętrznymi dla obronności Państwa, bezpieczeństwa i zdolności bojowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej oraz innych jednostek organizacyjnych podległych lub nadzorowanych przez Ministra Obrony Narodowej. SKW jest urzędem administracji rządowej, podległym Ministrowi Obrony Narodowej.

Podstawowe zadania to zwalczanie przestępstw, ochrona informacji niejawnych, ochrona wojska poza granicami kraju, analiza i zwalczanie zagrożeń, kontrwywiad radioelektroniczny oraz kryptografia i kryptoanaliza, kontrola umów międzynarodowych dotyczących rozbrojenia, ochrona badań naukowych.

Służba Kontrwywiadu Wojskowego

ul. Oczki 1, 00-909 Warszawa 60

261 841 189, <https://www.skw.gov.pl/>

5.3. Służba Wywiadu Wojskowego. .

W skrócie SWW, to służba specjalna właściwa w sprawach ochrony przed zagrożeniami zewnętrznymi dla obronności RP oraz bezpieczeństwa i zdolności bojowej Sił Zbrojnych Rzeczypospolitej Polskiej, powołana na podstawie ustawy z dnia 9 czerwca 2006 o Służbie Kontrwywiadu Wojskowego i Służbie Wywiadu Wojskowego i podległa Ministrowi Obrony Narodowej.

SWW jest członkiem międzynarodowej wspólnoty wywiadowczej. Aktywnie uczestniczy w wymianie informacji i doświadczeń pomiędzy wiodącymi służbami wywiadowczymi państw NATO i UE, przyczyniając się jednocześnie do budowania bezpieczeństwa w wymiarze międzynarodowym.

Do ustawowych zadań SWW należy: uzyskiwanie, gromadzenie, analizowanie, przetwarzanie i przekazywanie właściwym organom informacji mogących mieć istotne znaczenie np. dla bezpieczeństwa potencjału obronnego RP, bezpieczeństwa i zdolności bojowej SZ RP, warunków realizacji, przez SZ RP, zadań poza granicami państwa; rozpoznawanie i przeciwdziałanie: militarnym zagrożeniom zewnętrznym godzącym w obronność RP, zagrożeniom międzynarodowym terroryzmem; rozpoznawanie międzynarodowego obrotu bronią, amunicją i materiałami wybuchowymi oraz towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także rozpoznawanie międzynarodowego obrotu bronią masowej zagłady i zagrożeń związanych z rozprzestrzenieniem tej broni oraz środków jej przenoszenia; rozpoznawanie i analizowanie zagrożeń występujących w rejonach napięć, konfliktów i kryzysów międzynarodowych, mających wpływ na obronność państwa oraz zdolność bojową SZ RP, a także podejmowanie działań mających na celu eliminowanie tych zagrożeń; prowadzenie wywiadu elektronicznego na rzecz SZ RP oraz przedsięwzięć z zakresu kryptoanalizy i kryptografii; uczestniczenie w planowaniu i przeprowadzaniu kontroli realizacji umów międzynarodowych dotyczących rozbrojenia

Służba Wywiadu Wojskowego

Aleja Niepodległości 243, 00-909 Warszawa 60

Tel. 261-832-666, <http://www.sww.gov.pl/>

6. Organy skarbowej administracji publicznej.

Administracja skarbowa to instytucje i organy państwowe zajmujące się rejestracją podatników, wymiarem, kontrolą i egzekucją zobowiązań podatkowych oraz prowadzeniem dochodzeń i orzekaniem w sprawach o przestępstwa i wykroczenia skarbowe.

Od 1 marca 2017 r. działa Krajowa Administracja Skarbowa (KAS), struktura, w której połączono administrację podatkową, kontrolę skarbową i Służbę Celną. Organami KAS są: minister finansów, Szef Krajowej Administracji Skarbowej, dyrektor Krajowej Informacji Skarbowej, dyrektorzy izb administracji skarbowej, naczelnicy urzędów skarbowych oraz naczelnicy urzędów celno-skarbowych.

Organem podatkowym właściwym w sprawach podatków i opłat lokalnych jest wójt (burmistrz, prezydent miasta). Do 28 lutego 2017 r. funkcjonowali dyrektorzy urzędów kontroli skarbowej.

Głównym zadaniem Krajowej Administracji Skarbowej jest pobór należności podatkowych i celnych oraz kontrola prawidłowości realizacji obowiązków związanych z daninami publicznymi.

Nową, skonsolidowaną KAS tworzą następujące jednostki organizacyjne:

6.1. Izby administracji skarbowej

Dyrektor izby administracji skarbowej nadzoruje wykonywanie zadań przez naczelników urzędów skarbowych i naczelnika urzędu celno-skarbowego.

6.2. Urzędy skarbowe

Naczelnicy urzędów skarbowych posiadają kompetencje odrębnie funkcjonujących do 28 lutego 2017 r. naczelników urzędów skarbowych i naczelników urzędów celnych, związane m.in. z poborem podatków, należności celnych, opłat oraz niepodatkowych należności budżetowych (oraz innych należności na podstawie odrębnych przepisów czy też egzekucji administracyjnej należności pieniężnych). Zapewniają też obsługę i wsparcie podatników.

6.3. Urzędy celno-skarbowe wraz z delegaturami i oddziałami celnymi

Zadania naczelnika urzędu celno-skarbowego to m.in. kontrola celno-skarbowa, ustalanie i określanie podatków, opłat i niepodatkowych należności budżetowych (oraz innych należności na podstawie odrębnych przepisów) czy obejmowanie towarów procedurami celnymi.

W ramach KAS bezpośrednia obsługa podatników odbywa się w urzędach skarbowych, które pozostały w dotychczasowej lokalizacji. Dyrektor izby administracji skarbowej jest organem odwoławczym w sprawach, które należą w pierwszej instancji do naczelnika urzędu skarbowego lub naczelnika urzędu celno-skarbowego. Wyjątek stanowią decyzje podatkowe wydane przez naczelnika urzędu celno-skarbowego w następstwie stwierdzenia nieprawidłowości w przestrzeganiu przepisów prawa podatkowego, w ramach przeprowadzonej kontroli celno-skarbowej. W tym przypadku organem odwoławczym jest ten sam naczelnik urzędu celno-skarbowego. Natomiast naczelnik urzędu celno-skarbowego przejął zadania dyrektora urzędu kontroli

skarbowej i dyrektora izby celnej. Jest odpowiedzialny m.in. za kontrolę celno-skarbową, audyt czy prowadzenie walki z przestępczością ekonomiczną.

Krajowa Administracja Skarbowa

Świętokrzyska 12, 00-916 Warszawa

<https://www.gov.pl/web/kas>

Izba Administracji Skarbowej w Szczecinie

ul. Roosevelta 1, 2, 70-525 Szczecin

91) 48 03 600, <http://www.zachodniopomorskie.kas.gov.pl/izba-administracji-skarbowej-w-szczecinie/>

Urząd Skarbowy w Gryfinie

ul. Szczecińska 24, 74-100 Gryfino

tel. centrala (91) 41 64 130, <http://www.zachodniopomorskie.kas.gov.pl/urzed-skarbowy-w-gryfinie/>

3. Rzecznicy interesu publicznego

3.1. Rzecznik Praw Obywatelskich.

Stoi na straży wolności i praw człowieka i obywatela, w tym realizacji zasady równego traktowania. Bada, czy na skutek działania lub zaniechania organów władzy publicznej nie nastąpiło naruszenie prawa, zasad współżycia i sprawiedliwości społecznej oraz czy nie doszło do aktów dyskryminacji. Monitoruje wdrażanie Konwencji ONZ o prawach osób niepełnosprawnych.

Każdy polski obywatel lub cudzoziemiec (jeśli znajduje się pod władzą RP), a także grupa obywateli lub organizacja może zwrócić się do Rzecznika o pomoc w ochronie swoich praw naruszonych przez władzę publiczną (sądy, publiczną służbę zdrowia, szkoły i uczelnie, policję, urząd gminy itd.)

Wniosek do Rzecznika jest wolny od jakichkolwiek opłat.

Ustawa upoważnia RPO do podejmowania czynności z urzędu lub na wniosek.

Może badać czy na skutek działania lub zaniechania organów, organizacji lub instytucji, obowiązanych do przestrzegania i realizacji wolności i praw człowieka i obywatela, nie nastąpiło naruszenie prawa, a także zasad współżycia społecznego i sprawiedliwości społecznej. Może kierować do właściwych organów wystąpienia problemowe, jak również złożyć wniosek do Trybunału Konstytucyjnego o stwierdzenie niezgodności aktów normatywnych z przepisami wyższego rzędu lub Konstytucją lub przystąpić do postępowania przed Trybunałem wszczętego w wyniku złożenia skargi konstytucyjnej. Podejmuje także działania, których celem jest zapewnienie jednolitości orzecznictwa sądowego (kierować pytania prawne do rozstrzygnięcia przez powiększone składy Sądu Najwyższego). Może również wnosić skargi kasacyjne od prawomocnych orzeczeń sądów niższych instancji do Sądu Najwyższego, jak również wnosić: skargi kasacyjne do Naczelnego Sądu Administracyjnego, skargi do wojewódzkich sądów administracyjnych, przystępować do postępowań przed sądami powszechnymi i administracyjnymi.

Rzecznik nie rozpatruje skarg i wniosków anonimowych, nie zastępuje administracji publicznej lub wymiaru sprawiedliwości w załatwianiu sprawy co do jej istoty (rozstrzygnięcia) należącej do ich kompetencji, nie podejmuje sprawy, w której nie wypowiedziały się jeszcze właściwe urzędy i instytucje nie zajmuje się problemem, gdy np. sprawę rozpatrzono odmownie, a osoba, której sprawa dotyczy nie wykorzystała drogi odwoławczej, nie rozpatruje sporów między obywatelami, które podlegają rozpoznaniu przez sądy.

Biuro Rzecznika Praw Obywatelskich

al. Solidarności 77, 00-090 Warszawa

800 676 676, <https://www.rpo.gov.pl/>

3.2. Rzecznik Praw Dziecka.

Stoi na straży praw dziecka, a w szczególności: prawa do życia i ochrony zdrowia, do wychowania w rodzinie, do godziwych warunków socjalnych, prawa do nauki

Podejmuje działania na rzecz zapewnienia dziecku pełnego i harmonijnego rozwoju, z poszanowaniem jego godności i podmiotowości w tym ochrony dziecka przed wszelkimi przejawami przemocy, okrucieństwa, wyzysku, a także przed demoralizacją, zaniedbaniem i innymi formami niewłaściwego traktowania.

Podejmuje działania przewidziane w ustawie z własnej inicjatywy, biorąc pod uwagę napływające do niego informacje wskazujące na naruszenie praw lub dobra dziecka. Zajmuje się przypadkami indywidualnymi, jeśli nie zostały one wcześniej rozwiązane we właściwy sposób mimo, że wykorzystano dostępne możliwości prawne. Nie zastępuje jednak wyspecjalizowanych służb, instytucji i stowarzyszeń zajmujących się ochroną dziecka, lecz interweniuje w sytuacji, kiedy dotychczasowe procedury okazały się nieskuteczne bądź ich zaniechano.

Rzecznik Praw Dziecka

ul. Przemysłowa 30/32, 00-450 Warszawa

telefon: (22) 583 66 00, <https://brpd.gov.pl/>

Dziecięcy Telefon Zaufania Rzecznika Praw Dziecka. Tel. 800 12 12 12 (bezpłatny) po którym psychologzy, pedagodzy, prawnicy udzielają niezbędnego wsparcia wszystkim dzwoniącym dzieciom i dorosłym.

3.3. Prezes Urzędu Ochrony Danych Osobowych

To organ właściwy do spraw ochrony danych osobowych na terytorium Polski, utworzony ustawą z 10 maja 2018 roku o ochronie danych osobowych. Jest również organem nadzorczym w rozumieniu ogólnego rozporządzenia o ochronie danych (RODO).

Prezes Urzędu jest prawnym kontynuatorem Generalnego Inspektora Ochrony Danych Osobowych. Zachował jego majątek, wiarygodność oraz przejął wszczęte przez niego postępowania

Urząd Ochrony Danych Osobowych

ul. Stawki 2, 00-193 Warszawa

Infolinia: 606-950-000, <https://uodo.gov.pl/>

3.4. Rzecznik Finansowy.

Jego zadaniem jest m.in. reprezentowanie interesów ubezpieczających, ubezpieczonych, uposażonych lub uprawnionych z umów ubezpieczenia, członków otwartych funduszy emerytalnych i uczestników pracowniczych programów emerytalnych (PPE). Powołany w celu wspierania klientów w sporach z podmiotami rynku finansowego. Pomagamy w różny sposób: od poradnictwa, przez interwencje i postępowania polubowne, aż po wsparcie w trakcie postępowania sądowego.

Rzecznik Finansowy nie podejmuje działań w zakresie reklamacji spółek prawa handlowego, fundacji, stowarzyszeń, kościołów i związków wyznaniowych, Skarbu Państwa, organów administracji publicznej i obsługujących je urzędów, jednostek samorządu terytorialnego, spółdzielni, przedsiębiorstw państwowych, zakładów opieki zdrowotnej i wszelkich innych osób prawnych oraz jednostek organizacyjnych nieposiadających osobowości prawnej.

Zatem wniosek (skargę/zażalenie) do Rzecznika Finansowego można skierować po wyczerpaniu drogi reklamacyjnej przed podmiotem rynku finansowego.

Do Rzecznika Finansowego można także zwrócić się w sytuacji, gdy podmiot rynku finansowego nie udzielił w obowiązującym go terminie odpowiedzi na reklamację albo też nie wykonał czynności wynikających z reklamacji uwzględnionej zgodnie z wolą klienta, jak również wtedy, gdy podmiot ten nie dopełnił innych obowiązków wynikających z ustawy o rozpatrywaniu reklamacji (np. nie zamieścił w umowie informacji dotyczących procedury składania i rozpatrywania reklamacji czy nie przekazał wymaganych informacji w odpowiedzi na reklamację).

Rzecznik Finansowy podejmuje dwa rodzaje działań, za pomocą których można rozwiązać swój spór z instytucją finansową. Są to **czynności interwencyjne** i **postępowania polubowne**. Zarówno czynności interwencyjne jak i postępowania polubowne możesz wszcząć gdy droga postępowania reklamacyjnego została wyczerpana

Jeżeli sprawa jest już na etapie sądowym można złożyć do Rzecznika także **wniosek o Istotny Pogląd**, to opinia Rzecznika Finansowego o charakterze pomocniczym. Nie jest dla sądu wiążący, ale sąd powinien w uzasadnieniu orzeczenia ustosunkować się do argumentów w nim przedstawionych.

Istotny pogląd jest dostarczany bezpośrednio do sądu. Osoba składająca wniosek otrzymuje jego kopię i nie musi samodzielnie przekazywać tego dokumentu do sądu.

Biuro Rzecznika Finansowego

Al. Jerozolimskie 87, 02-001 Warszawa

<https://www.rf.gov.pl/>

Dyżury telefoniczne z zakresu ubezpieczeń i zabezpieczenia emerytalnego dot.:

ubezpieczeń gospodarczych (ubezpieczenia komunikacyjne; na życie; NNW; domów; mieszkań; turystyczne; kredytów; małych i średnich przedsiębiorstw; rolnych etc.) - tel. 22 333 73 28,

członków Otwartych Funduszy Emerytalnych, uczestników Pracowniczych Programów Emerytalnych oraz osób korzystających z indywidualnych kont emerytalnych - tel. 22 333 73 26

prawa bankowego i rynku kapitałowego tel. 22 333 73 25

Informacje dotyczące zastrzeżeń do działalności instytucji finansowych w związku z epidemią koronawirusem COVID-19 - sprawy ubezpieczeniowo-emerytalne 22 333 73 37, - sprawy bankowo-kapitałowe 22 333 73 38.

3.5. Rzecznik Praw Pacjenta.

Jest centralnym organem administracji rządowej właściwym w sprawach ochrony praw pacjentów określonych w ustawie o prawach pacjenta i Rzeczniku Praw Pacjenta. To którego zadań należy m.in. prowadzenie postępowań w sprawach praktyk naruszających zbiorowe prawa pacjentów, opracowywanie projektów aktów prawnych dotyczących ochrony praw pacjenta, opracowywanie i wydawanie publikacji oraz programów edukacyjnych popularyzujących wiedzę o ochronie praw pacjenta, współpraca z organizacjami pozarządowymi, społecznymi i zawodowymi, do których celów statutowych należy ochrona praw pacjenta, analiza skarg pacjentów w celu określenia zagrożeń i obszarów w systemie ochrony zdrowia wymagających naprawy.

Biuro Rzecznika Praw Pacjenta

ul. Młynarska 46, 01-171 Warszawa

fax: (22) 532-82-50, <http://www.rpp.gov.pl/>

Telefoniczna Informacja Pacjenta: 800 - 190 – 590

4. Korporacyjne organy pomocy prawnej

4.1. Adwokatura.

Adwokatura powołana jest do udzielania pomocy prawnej, współdziałania w ochronie praw i wolności obywatelskich oraz w kształtowaniu i stosowaniu prawa i została zorganizowana na zasadach samorządu zawodowego, którą stanowi ogół adwokatów i aplikantów adwokackich. Nadzór nad nią sprawuje Minister Sprawiedliwości

Adwokat w wykonywaniu swoich obowiązków zawodowych podlega tylko ustawom, a jego zawód polega na świadczeniu pomocy prawnej (osobom fizycznym, podmiotom gospodarczym oraz jednostkom organizacyjnym), a w szczególności na udzielaniu porad prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed sądami i urzędami. Adwokat ma także prawo sporządzania poświadczeń odpisów dokumentów za zgodność z okazanym oryginałem w zakresie określonym odrębnymi przepisami.

Adwokat wykonuje zawód w kancelarii adwokackiej, w zespole adwokackim oraz w spółce których rodzaj szczegółowo opisano w ustawie Prawo o adwokaturze. Nie może wykonywać zawodu jeżeli pozostaje w stosunku pracy, został uznany za trwale niezdolnego do wykonywania zawodu, został ubezwłasnowolniony oraz w razie orzeczenia kary zawieszenia w czynnościach zawodowych albo tymczasowego zawieszenia w wykonywaniu czynności zawodowych.

Przymus adwokacki (przymus adwokacko-radcowski)– obowiązek zastąpienia stron przez fachowego pełnomocnika przy dokonywaniu określonej czynności procesowej albo w określonej fazie postępowania.

W polskim wymiarze sprawiedliwości przymus adwokacko-radcowski (obowiązek zastąpienia stron przez fachowego pełnomocnika przy dokonywaniu określonej czynności procesowej albo w określonej fazie

postępowania) jest przewidziany przy wnoszeniu nadzwyczajnych środków zaskarżenia do instancji kasacyjnej (przede wszystkim do Sądu Najwyższego).

Minimalne stawki wynagrodzenia adwokatów są określone przepisami rozporządzeń wydawanych przez Ministra Sprawiedliwości.

W przypadku podmiotów nie mogących pokryć kosztów pomocy prawnej istnieje możliwość ubiegania się o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, opłacanego ze środków Skarbu Państwa.

Okręgowa Rada Adwokacka w Szczecinie obejmująca zakresem swego działania powiat: goleniowski, gryficki, gryfiński, kamieński, łobeski, policki, pyrzycki, stargardzki i miasta na prawach powiatu: Szczecin, Świnoujście prowadzi listę adwokatów mających siedzibę zawodową na terenie Szczecińskiej Izby Adwokackiej.

Okręgowa Rada Adwokacka w Szczecinie

Plac Batorego 3, 70-207 Szczecin

91 43 33 616, <http://izba-adwokacka.szczecin.pl/>

4.2. Radcostwo prawne..

Radcowie prawni wykonują wolny zawód zaufania publicznego zajmujący się świadczeniem pomocy prawnej, w szczególności polegającej na udzielaniu porad i konsultacji prawnych, sporządzaniu opinii prawnych, opracowywaniu projektów aktów prawnych oraz występowaniu przed sądami i urzędami w charakterze pełnomocnika lub obrońcy. Radca prawny ma prawo sporządzania poświadczeń odpisów dokumentów za zgodność z okazanym oryginałem w zakresie określonym odrębnymi przepisami.

Zawód ten jest wykonywany na podstawie ustawy z dnia 6 lipca 1982 r. o radcach prawnych. Każdy radca prawny i aplikant radcowski obok obowiązków wynikających z norm prawa, podlega także normom deontologicznym zawodu radcy prawnego, określonym w szczególności w *Kodeksie Etyki Radcy Prawnego*. Radcy prawnemu, podobnie jak adwokatowi, przysługuje zwyczajowy tytuł „mecenas”. Radcowie prawni zorganizowani są na zasadach samorządu zawodowego.

Zawód radcy prawnego jest zawodem pokrewnym do zawodu adwokata. Podstawową różnicą między radcami prawnymi a adwokatami jest możliwość wykonywania zawodu przy jednoczesnym pozostawaniu w stosunku pracy (radcowie prawni mają taką możliwość, adwokaci – nie).

Od 1 lipca 2015 r. radca prawny, tak samo jak adwokat, posiada możliwość pełnienia funkcji obrońcy w procesie karnym, tj. w sprawach karnych i karnoskarbowych, z tym że obrońcą może być tylko radca prawny niepozostający w stosunku pracy.

Minimalne stawki wynagrodzenia radców prawnych są określone przepisami rozporządzeń wydawanych przez Ministra Sprawiedliwości.

W przypadku podmiotów nie mogących pokryć kosztów pomocy prawnej istnieje możliwość ubiegania się o ustanowienie pełnomocnika z urzędu, opłacanego ze środków Skarbu Państwa.

Okręgowa Izba Radców Prawnych w Szczecinie prowadzi listę radców prawnych mających siedzibę na obszarze działania OIRP, który obejmuje następujące powiaty i miasta na prawach powiatu: goleniowski, gryficki, gryfiński, kamieński, łobeski, policki, pyrzycki, stargardzki, Szczecin i Świnoujście

Okręgowa Izba Radców Prawnych w Szczecinie

ul. gen. Ludomiła Rayskiego 23/3, 70-442 Szczecin

48 91 488 27 22, <https://oirp.szczecin.pl/>

4.3. Notariat.

To instytucja pomocy prawnej, która ma na celu zapewnienie bezpieczeństwa obrotu prawnego i jego zgodności z obowiązującym prawem. Notariusze m.in. sporządzają akty notarialne, uwierzytelnione odpisy dokumentów, przyjmują dokumenty na przechowanie, sporządzają projektów aktów, sporządzanie protestów weksli i czeków, przyjmowanie oświadczeń o przyjęciu lub odrzuceniu spadku itd.

Izba Notarialna w Szczecinie skupia wszystkich notariuszy prowadzących kancelarie notarialne w okręgu Sądu Apelacyjnego w Szczecinie.

W ramach Izby Notarialnej w Szczecinie istnieje również Sąd Dyscyplinarny, który powołany jest do orzekania w sprawach dyscyplinarnych oraz Zespół do spraw Wizytacji, który powołany jest do przeprowadzania wizytacji w kancelariach notarialnych.

Nadzór nad działalnością notariuszy i organami samorządu notarialnego sprawuje Minister Sprawiedliwości, natomiast na obszarze właściwości izby notarialnej nadzór nad notariuszami wykonuje również Rada Izby. Izba Notarialna w Szczecinie wraz z pozostałymi izbami oraz Krajową Radą Notarialną tworzą samorząd notarialny. Przynależność notariuszy do samorządu jest obowiązkowa.

Wyszukiwarka Notariuszy należących do Izby Notarialnej w Szczecinie znajduje się na stronie internetowej Izby.

Izba Notarialna w Szczecinie

Al. Wojska Polskiego 189/1, 71-325 Szczecin

tel.: (91) 487 69 83, <http://szczecin.notariat.info.pl/>

4.4. Doradcy podatkowi.

To osoby wykonujące wolny zawód zaufania publicznego obejmujący m.in. udzielanie podatnikom, płatnikom i inkasentom, na ich zlecenie lub na ich rzecz, porad, opinii i wyjaśnień z zakresu ich obowiązków podatkowych i celnych oraz w sprawach egzekucji administracyjnej związanej z tymi obowiązkami; prowadzenie ksiąg rachunkowych, ksiąg podatkowych i innych ewidencji do celów podatkowych, sporządzanie zeznań i deklaracji podatkowych lub udzielanie im pomocy w tym zakresie; reprezentowanie w postępowaniu przed organami administracji publicznej i w zakresie sądowej kontroli decyzji, postanowień i innych aktów administracyjnych podatkowych

Są członkami Krajowej Izby Doradców Podatkowych (KIDP). Na stronie internetowej KIDP można wyszukać doradcę lub sprawdzić uprawnienia doradcy podatkowego.

Zachodniopomorski Oddział Krajowej Izby Doradców Podatkowych

Al. Wojska Polskiego 42/9, 70-475 Szczecin

tel. 91 485 13 16 - 18, 515 198 216, www.zachodniopomorski.kidp.pl

4.5. Komornicy sądowi.

To funkcjonariusze publiczni działający przy sądach rejonowych, którzy zajmują się przede wszystkim wykonywaniem rozstrzygnięć o roszczeniach cywilnych w drodze przymusu egzekucyjnego. Mogą także przeprowadzać spis inwentarza.

Przy wykonywaniu swoich czynności są niezawisli i podlegają tylko ustawom, orzeczeniom sądowym oraz prezesowi sądu rejonowego, przy którym działają.

Szczecińską Izbę komorniczą tworzą komornicy prowadzący kancelarię w okręgu sądu apelacyjnego w Szczecinie.

Aktualną listę kancelarii komorniczych w Gryfinie można znaleźć na stronie Izby Komorniczej w Szczecinie lub Sądu Rejonowego w Gryfinie

<https://gryfino.sr.gov.pl/komornicy/>

Rada Izby Komorniczej w Szczecinie

ul. Nieduża 16, 71-531 Szczecin

91 42 42 190, <http://www.izba.szczecinska.komornik.pl/>

4.6. Rzecznicy patentowi.

To inżynierowie lub prawnicy świadczący pomoc prawną i techniczną podmiotom gospodarczym, jednostkom organizacyjnym oraz osobom fizycznym w sprawach własności przemysłowej.

Zasady wykonywania tego zawodu określa ustawa o rzecznikach patentowych z dnia 11 kwietnia 2001. Jest on wolnym zawodem należącym do zawodów zaufania publicznego.

Rzecznik patentowy może występować w charakterze pełnomocnika w postępowaniu przed Urzędem Patentowym, Naczelnym Sądem Administracyjnym oraz przed innymi sądami i organami orzekającymi w sprawach własności przemysłowej.

Wszelkie przydatne informacje o tym zawodzie można znaleźć na stronie Polskiej Izby Rzeczników Patentowych:

Polska Izba Rzeczników Patentowych

ul. Żelazna 59 lok. 134 (I piętro), 00-848 Warszawa

<http://www.rzecznikpatentowy.org.pl>

(22) 646-40-12, +48 600 356 400.

5. Organy zastępstwa procesowego

5.1. Prokuratoria Generalna Rzeczypospolitej Polskiej.

To państwowa jednostka organizacyjna powołana do zapewniania ochrony prawnej interesów Rzeczypospolitej Polskiej, w tym Skarbu Państwa, która z dniem 1 stycznia 2017 r. przejęła zadania i kompetencje Prokuratury Generalnej Skarbu Państwa. Nadzór nad nią sprawuje Prezes Rady Ministrów.

Do jej kompetencji należy m.in. wyłączne zastępstwo Skarbu Państwa przed Sądem Najwyższym, zastępstwo Skarbu Państwa przed sądami powszechnymi i polubownymi w sprawach rozpoznawanych w pierwszej instancji przez sądy okręgowe oraz o uzgodnienie treści księgi wieczystej z rzeczywistym stanem prawnym oraz o stwierdzenie zasiedzenia, jeżeli wartość przedmiotu sprawy przewyższa kwotę 1 mln zł, udział w negocjacjach lub mediacji w postępowaniach, w których zastępstwo wykonuje Prokuratoria Generalna, wydawanie opinii o projektach aktów normatywnych dotyczących istotnych praw i interesów Rzeczypospolitej Polskiej

Urząd Prokuratury Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej

ul. Hoża 76/78, 00-682 Warszawa

48 (22) 392-31-01, <https://www.prokuratoria.gov.pl/>

6 Organy policji administracyjnej

6.1. Urzędy i agencje wyposażone w prerogatywy policji administracyjnej:

6.1.1. **Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów,**

Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów jest centralnym organem administracji państwowej. Odpowiada bezpośrednio przed Prezesem Rady Ministrów. Powoływany jest przez niego spośród osób wyłonionych w drodze otwartego i konkurencyjnego naboru. Do kompetencji Prezesa UOKiK należy kształtowanie polityki antymonopolowej i polityki ochrony konsumentów oraz opiniowanie projektów pomocy publicznej.

Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów

Plac Powstańców Warszawy 1, 00-950 Warszawa

tel. +48 22 55 60 800; e-mail uokik@uokik.gov.pl, https://www.uokik.gov.pl/wazne_adresy.php#faq592

Delegatura w Gdańsku

ul. Podwale Przedmiejskie 30, 80-824 Gdańsk

Telefon: 58 346 29 32, faks 58 346 29 33, E-mail: gdansk@uokik.gov.pl

Obszar działania delegatury: woj. pomorskie i woj. Zachodniopomorskie

6.1.2. **Urząd Komunikacji Elektronicznej**

Prezes Urzędu Komunikacji Elektronicznej jest organem regulacyjnym w zakresie działalności telekomunikacyjnej, pocztowej, oraz gospodarki zasobami częstotliwości. Jest także organem nadzoru rynku w zakresie kontroli wyrobów emitujących lub podatnych na emisję pola elektromagnetycznego, w tym urządzeń radiowych wprowadzonych do obrotu handlowego w RP.

Urząd Komunikacji Elektronicznej

ul. Giełdowa 7/9, 01-211 Warszawa

T: +48 22 33 04 000, <https://www.uke.gov.pl/>

Delegatura UKE w Szczecinie

71-435 Szczecin, ul. Zygmunta Krasińskiego 10/28

T: +48 91 42 26 202

6.1.3. **Urząd Dozoru Technicznego,**

Powołany w celu zapewnienia bezpieczeństwa urządzeń i instalacji technicznych podlegających dozorowi technicznemu. Jako jednostka notyfikowana prowadzi działalność certyfikacyjną (UDT-CERT) i szkoleniową (Akademia UDT).

Urząd Dozoru Technicznego. Centrala

Oddział UDT w Szczecinie

ul. Szczęśliwicka 34, 02-353 Warszawa
tel.: (+48) 22 57 22 100, fax: (+48) 22 822 72 09
e-mail: udt@udt.gov.pl, <https://www.udt.gov.pl/>

ul. Wincentego Pola 2b71 - 342 Szczecin
tel.: (+48) 91 480-64-00
e-mail: o_szczecin@udt.gov.pl

6.1.4. Urząd Regulacji Energetyki,

Zapewnia sprawne działanie rynku energii: monitoruje obszary, w których nie ma konkurencji (monopolowe sieci transportu energii), gwarantuje dostęp do sieci dystrybucyjnych oraz nadzoruje działalności przedsiębiorstw energetycznych zgodnie z ustawodawstwem.

Urząd Regulacji Energetyki

Al. Jerozolimskie 181, 02-222 Warszawa
+48 22 487 55 70 – E-mail: ure@ure.gov.pl
<https://www.ure.gov.pl/>

Północno-zachodni oddział terenowy (woj.

zachodniopomorskie i lubuskie)
ul. Żubrów 3, 71-617 Szczecin
tel.: 91 887 62 01, e-mail: szczecin@ure.gov.pl

6.1.5. Główny Urząd Nadzoru Budowlanego

To urząd administracji rządowej obsługujący Głównego Inspektora Nadzoru Budowlanego, który jest najwyższym organem administracji architektoniczno-budowlanej oraz nadzoru budowlanego.

Jego kompetencje wynikają z ustawy Prawo budowlane, która normuje działalność obejmującą sprawy projektowania, budowy, utrzymania i rozbiórki obiektów budowlanych oraz określa zasady działania organów administracji publicznej w tych dziedzinach.

Pełni funkcję organu wyższego stopnia w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego w stosunku do wojewodów i wojewódzkich inspektorów nadzoru budowlanego oraz sprawuje nadzór nad ich działalnością. Kontroluje działanie organów administracji architektoniczno-budowlanej i nadzoru budowlanego. Prowadzi w formie elektronicznej centralne rejestry osób posiadających uprawnienia budowlane i ukaranych z tytułu odpowiedzialności zawodowej.

Zadania administracji architektoniczno-budowlanej polegające m.in. na prowadzeniu rejestru wniosków o pozwolenie na budowę i decyzji o pozwoleniu na budowę oraz rejestru zgłoszeń budowy, wydają np. **decyzje o pozwoleniu na budowę**, na rozbiórkę, przeniesienia decyzji o pozwoleniu na budowę, wydają dzienniki budowy, zaświadczenia o samodzielności lokali, czy pozwolenie na użytkowanie budynku, uczestniczą, na wezwanie organów nadzoru budowlanego, w czynnościach inspekcyjnych i kontrolnych oraz udostępniają wszelkie dokumenty i informacje związane z tymi czynnościami, wykonują, co do zasady następujące organy:

- 1) **starosta** - co do zasady w pierwszej instancji w sprawach
- 2) **wojewoda** - jako organ wyższego stopnia nad starostą oraz jako organ w pierwszej instancji m.in. w sprawach obiektów i robót budowlanych usytuowanych na terenie pasa technicznego, portów i przystani morskich, morskich wód wewnętrznych, morza terytorialnego i wyłącznej strefy ekonomicznej, hydrotechnicznych piętrzących, upustowych, regulacyjnych, melioracji podstawowych oraz kanałów, dróg publicznych krajowych i wojewódzkich, usytuowanych na obszarze kolejowym; lotnisk cywilnych, na terenach zamkniętych, elektrowni wiatrowych,;
- 3) **Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego.**

Zadania nadzoru budowlanego polegające m.in. na kontroli przestrzegania i stosowania przepisów prawa budowlanego, działania organów administracji architektoniczno-budowlanej, badaniu przyczyn powstawania katastrof budowlanych, współdziałaniu z organami kontroli państwowej wykonują:

- 1) **powiatowy inspektor nadzoru budowlanego** w pierwszej instancji w sprawach, w których organem administracji architektoniczno-budowlanej w pierwszej instancji jest starostka;
- 2) **wojewoda przy pomocy wojewódzkiego inspektora nadzoru budowlanego** jako kierownika wojewódzkiego nadzoru budowlanego, wchodzącego w skład zespolonej administracji wojewódzkiej, który sprawuje kontrolę działalności starosty jako organu administracji architektoniczno-budowlanej;
- 3) **Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego.**

Starosta Gryfiński

Wydział Architektury i Budownictwa
ul. 11 Listopada 16D, 74-101 Gryfino,

Powiatowy Inspektor Nadzoru Budowlanego w Gryfinie

ul. Flisacza 6, 74-100 Gryfino

tel. 91-416-40-33

e-mail: nadzor.bud@gryfino.powiat.pl
tel./fax: 091 415 02 13, tel: 091 415 03 13

Wojewoda Zachodniopomorski
Wydział Architektury i Gospodarki Przestrzennej
Wały Chrobrego 4, 70-502 Szczecin
mail: ap@szczecin.uw.gov.pl
tel. 91 4303 470

Wojewódzki Inspektor Nadzoru Budowlanego w Szczecinie
ul. Wały Chrobrego, 70-502 Szczecin
tel./fax 91 4303351, winb@szczecin.uw.gov.pl

Główny Inspektor Nadzoru Budowlanego

ul. Krucza 38/42, 00-512 Warszawa
Telefon: 22 661 94 54
<https://www.gunb.gov.pl/>

6.1.6. Urząd Transportu Kolejowego

Urząd zajmujący się m.in. bezpieczeństwem i regulacją rynku kolejowego oraz prawami pasażerów.

Urząd Transportu Kolejowego

Aleje Jerozolimskie 134, 02-305 Warszawa
<https://www.utk.gov.pl/>

Skargi i informacje o prawach pasażerów
Portal dla pasażerów: <http://pasazer.info.pl>

Infolinia dot. praw pasażerów w transporcie kolejowym 22 460 40 80, e-mail: pasazer@utk.gov.pl
Polubownym rozwiązywaniem sporów pasażerskich zajmuje się:

Rzecznik Praw Pasażera Kolei przy Prezesie Urzędu Transportu Kolejowego

Aleje Jerozolimskie 134, 02-305 Warszawa
<https://pasazer.gov.pl>, rzecznik@pasazer.gov.pl

6.1.7. Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Zajmuje się profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych. Sprawuje też merytoryczny nadzór nad pracą gminnych i miejskich komisji rozwiązywania problemów alkoholowych. Głównym zadaniem Gminnej Komisji jest podejmowanie czynności zmierzających do orzeczenia o zastosowaniu wobec osoby uzależnionej od alkoholu obowiązku poddania się leczeniu odwykowemu. W ramach działań wynikających z instytucji prawnej zobowiązania do leczenia Gminna Komisja:

- przyjmuje zgłoszenia o przypadku wystąpienia nadużywania alkoholu,
- wzywa na rozmowę osobę, co do której wpłynęło zgłoszenie,
- kieruje taką osobę na badanie przez biegłych w celu wydania opinii w przedmiocie uzależnienia od alkoholu i wskazania rodzaju zakładu leczniczego,
- przygotowuje dokumentację związaną z postępowaniem sądowym wraz z opinią wydaną przez biegłego,
- składa wnioski o wszczęcie postępowania do sądu rejonowego

Państwowa Agencja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych

Al. Jerozolimskie 155, 02-326 Warszawa
(+48 22) 250 63 25, (+48 22) 250 63 60
<http://www.parpa.pl/>

Ośrodek Pomocy Społecznej w Gryfinie

ul. Łużycka 12, 74 – 100 Gryfino
tel. 91 416 25 08
<http://www.ops.gryfino.pl/>

6.1.8. Polska Agencja Żeglugi Powietrznej

Polska Agencja Żeglugi Powietrznej zapewnia prawidłowe działanie infrastruktury i systemów łączności, nawigacji i dozoru ruchu lotniczego

Polska Agencja Żeglugi Powietrznej

ul. Wieżowa 8, 02-147 Warszawa
Tel.: (+ 48 22) 574 57 06, <https://www.pansa.pl/>

6.2. Inspekcje państwowe wyposażone w prerogatywy policji administracyjnej:

6.2.1. Państwowa Inspekcja Farmaceutyczna,

Sprawuje nadzór nad warunkami wytwarzania i importu produktów leczniczych i produktów leczniczych weterynaryjnych, jak również nad jakością i obrotem produktami leczniczymi oraz wyrobami medycznymi, z wyłączeniem produktów leczniczych weterynaryjnych, w celu zabezpieczenia interesu społecznego w zakresie bezpieczeństwa zdrowia i życia obywateli przy stosowaniu produktów leczniczych i wyrobów medycznych, znajdujących się w hurtowniach farmaceutycznych, aptekach, punktach aptecznych i placówkach obrotu pozaaptecznego.

Wojewódzki Inspektorat Farmaceutyczny w Szczecinie

ul. Niemcewicza 26, VI piętro, pok. 615-620, 71-520 Szczecin

tel. 91 4210770, tel/fax 91 4210480, tel. komórkowy 601 83-79-55, www.bip.wif.szczecin.pl

6.2.2. Państwowa Inspekcja Pracy

To organ nadzoru i kontroli nad przestrzeganiem prawa pracy, w szczególności przepisów oraz zasad bezpieczeństwa i higieny pracy, a także przepisów dotyczących zatrudnienia i innej pracy zarobkowej

Okręgowy Inspektorat Pracy w Szczecinie

ul. Pszczelna 7, 71-663 Szczecin, <https://szczecin.pip.gov.pl/pl/>

91 431 19 30 – Sekretariat

601 610 165 - Tylko zgłaszanie wypadków (całą dobę, w dni powszednie i w święta),

6.2.3. Inspekcja Handlowa

To organ kontroli państwowej powołany do ochrony interesów i praw konsumentów oraz interesów gospodarczych państwa.

Jej zadania wykonują Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów oraz wojewodowie przy pomocy wojewódzkich inspektorów inspekcji handlowej

Inspekcja prowadzi kontrole artykułów i usług dostępnych na rynku oraz legalności działania przedsiębiorców uczestniczących w obrocie tymi artykułami i usługami.

Wojewódzki Inspektorat Inspekcji Handlowej w Szczecinie

ul. Wielkopolska 45, 70-450 Szczecin

tel. 91 422-52-39 / 91 422-52-30, fax. 91 422-54-41

Porady konsumenckie - tel. 91 434-07-54

<https://www.wiih.pomorzachodnie.pl/>

6.2.4. Inspekcja Weterynaryjna

Inspekcja realizuje zadania z zakresu ochrony zdrowia zwierząt oraz bezpieczeństwa produktów pochodzenia zwierzęcego w celu zapewnienia ochrony zdrowia publicznego.

Inspekcja Weterynaryjna Wojewódzki Inspektorat Weterynarii w Szczecinie

71-337 Szczecin, ul. Ostrawicka 2

tel. (091) 48 98 200, faks: (091) 48 98 255

Powiatowy Inspektorat Weterynarii w Gryfinie

91 41 62 274, 91 41 62 492

ul. Armii Krajowej 78, 74-100 Gryfino

<http://www.bip.piwgryfino.pl/>

6.2.5. Inspekcja Transportu Drogowego

Inspektorzy transportu drogowego uprawnieni są do przeprowadzania kontroli w transporcie drogowym, w tym kontroli ruchu drogowego.

Wojewódzki Inspektorat Transportu Drogowego w Szczecinie

Lubieszyn 10 J, 72-002 Dołuje, <http://witd.szczecin.pl/>
tel.: 91 311 56 33, fax: 91 311 56 41, biuro@witd.szczecin.pl

6.2.6. Państwowa Inspekcja Ochrony Roślin i Nasiennictwa

Zadania przez nią realizowane mają na celu zmniejszenie zagrożenia ze strony organizmów szkodliwych, eliminację negatywnych skutków wynikających z wymiany handlowej i stosowania środków ochrony roślin oraz nadzór nad produkcją materiału siewnego w pełni spełniającego wymagania zdrowotnościowe i jakościowe.

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Roślin i Nasiennictwa w Koszalinie

75-411 Koszalin, ul. Partyzantów 7-9
Sekretariat tel. 94 343-32-14; 343-32-69
fax 94 341-55-82 wi-koszalin@piorin.gov.pl
<http://piorin.gov.pl/>

6.2.7. Inspekcja Ochrony Środowiska

Składa się z Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska i 16 wojewódzkich inspektoratów. Zajmuje się kontrolą podmiotów gospodarczych, tak by korzystanie ze środowiska odbywało się z poszanowaniem ogólnie przyjętych zasad i norm w tym zakresie; monitorowanie i ocena stanu środowiska oraz dostarczanie władzy publicznej i społeczeństwu informacji o środowisku.

Główny Inspektorat Ochrony Środowiska

ul. Wawelska 52/54, 00-922, Warszawa
tel. 22 36 92 226, fax. 22 825 04 65,
e-mail: gios@gios.gov.pl

Wojewódzki Inspektorat Ochrony Środowiska

Wały Chrobrego 4, 70-502 Szczecin
tel. (91)4405800, fax (91)4405 809
<https://www.wios.szczecin.pl/>

6.2.8. Inspektorzy Rybołówstwa Morskiego

Okręgowy inspektor rybołówstwa morskiego działa na podstawie ustawy z dnia 19 grudnia 2014 r. o rybołówstwie morskim.

Do zadań należy m.in. nadzór nad przestrzeganiem przepisów o rybołówstwie morskim na terytorium i w wyłącznej strefie ekonomicznej Rzeczypospolitej Polskiej oraz przepisów o organizacji rynku rybnego, wykonywanie określonych umowami międzynarodowymi zadań poza polskimi obszarami morskimi.

Inspektorzy swoje zadania wykonują przy pomocy okręgowych inspektoratów rybołówstwa morskiego.

Inspektorzy Rybołówstwa Morskiego w Szczecinie

ul. Storrady-Świętosławy 1A/301, 71-602 Szczecin,
tel.: 91 432 25 51, fax: 91 383 95 89, e-mail: szczecin@girm.gov.pl

6.2.9. Inspekcja Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

Inspekcja sprawująca nadzór nad jakością handlową artykułów rolno-spożywczych oraz kontrolą warunków ich składowania i transportu

Główny Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych w Warszawie

ul. Wspólna 30, 00-930 Warszawa, tel. 22 623 29 00, 22 623 29 01

Wojewódzki Inspektorat Jakości Handlowej Artykułów Rolno-Spożywczych

Wały Chrobrego 4, 70-500 Szczecin, Tel. 91 434 56 66, <http://bip.wijhars.szczecin.pl/>

6.2.10. Państwowa Inspekcja Sanitarna

Inaczej Sanepid – to instytucja wykonująca zadania z zakresu zdrowia publicznego, poprzez sprawowanie kontroli i nadzoru nad warunkami higieny w różnych dziedzinach życia. Inspekcja gromadzi również m.in. dane epidemiologiczne dotyczące niektórych chorób oraz wydaje decyzje m.in. w zakresie chorób zawodowych.

Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor
Nadzoru Geodezyjnego i Kartograficznego
ul. Wały Chrobrego 4, 70-502 Szczecin
tel. 91 4303 611

Powiatowa Stacja Sanitarno-Epidemiologiczna w
Gryfinie w Gryfinie
ul. Flisacza 6 74-100 Gryfino
<https://pssegryfino.pis.gov.pl/>, 91 416 23 43

6.3. Państwowe służby specjalistyczne wyposażone w prerogatywy policji administracyjnej:

6.3.1. Dawna Służba Celna obecnie KAS

Służba Celna była organem ścigania, posiadała także wydział celników do zadań specjalnych – Wydział Zwalczania Przeszłości Służby Celnej – w skład którego wchodziły grupy mobilne prowadzące kontrole m.in. na szlakach komunikacyjnych. Grupy mobilne dysponowały specjalistycznym sprzętem do wykrywania przemytu, a także psami wyszkolonymi w wykrywaniu narkotyków i wyrobów tytoniowych. Funkcjonariusze grup mobilnych mogli używać środków przymusu bezpośredniego oraz broni palnej

Od 1 marca 2017 roku połączono Służbę Celną z kontrolą skarbową i administracją podatkową w ramach struktury Krajowej Administracji Skarbowej

Izba Administracji Skarbowej w Szczecinie

ul. Roosevelta 1, 2, 70-525 Szczecin

e-mail: ias.szczecin@mf.gov.pl, tel.: (91) 48 03 600

6.3.2. Służba Więzienna

To umundurowana i uzbrojona formacja realizująca zadania w zakresie wykonywania kar pozbawienia wolności i tymczasowego aresztowania. Podlega Ministrowi Sprawiedliwości i ma własną strukturę organizacyjną.

Centralny Zarząd Służby Więziennej

ul. Rakowiecka 37a, 02-521 Warszawa

22 640 86 51, Fax: 22 848 80 81

Okręgowy Inspektorat Służby Więziennej w Szczecinie

ul. Kaszubska 28, 70-226 Szczecin

oisw_szczecin@sw.gov.pl, 91 480 91 01

6.3.3. Morska Służba Poszukiwania i Ratownictwa

Do zadań Służby SAR należy poszukiwanie i ratowanie każdej osoby znajdującej się w niebezpieczeństwie na morzu, bez względu na okoliczności w jakich znalazła się w niebezpieczeństwie, oraz zwalczanie zagrożeń i zanieczyszczeń olejowych i chemicznych środowiska morskiego

SIEDZIBA MSPiR

ul. Hryniewickiego 10, 81-340 Gdynia, Skrytka pocztowa 375

(+48 58) 661 52 22, <http://www.sar.gov.pl/>

6.3.4. Służba Geodezyjna i Kartograficzna

W skład SGiK zgodnie z art. 6 ustawy Prawo geodezyjne i kartograficzne wchodzi:

- organy nadzoru geodezyjnego i kartograficznego: Główny Geodeta Kraju oraz Wojewodowie wykonujący zadania przy pomocy Wojewódzkich Inspektorów Nadzoru Geodezyjnego i Kartograficznego.
- organy administracji geodezyjnej i kartograficznej: tj. Marszałek Województwa wykonujący zadania przy pomocy Geodety Województwa, wchodzącego w skład urzędu marszałkowskiego oraz Starosta wykonujący zadania przy pomocy Geodety Powiatowego wchodzącego w skład starostwa powiatowego.

Główny Urząd Geodezji i Kartografii

ul. Wspólna 2, 00-926 Warszawa

Zachodniopomorski Wojewódzki Inspektor
Nadzoru Geodezyjnego i Kartograficznego

*ul. Wały Chrobrego 4, 70-502 Szczecin
tel. 91 4303 611*

Organem administracji geodezyjnej i kartograficznej jest Marszałek Województwa wykonujący zadania przy pomocy Geodety Województwa wchodzącego w skład urzędu marszałkowskiego.

Geodeta Powiatowy - Wydział Geodezji, Kartografii i Katastru

*ul. Sprzymierzonych 4, 74-100 Gryfino,
tel. 91-416-10-35*

Zajmuje się między innymi sprzedażą wypisów i wyrysów z ewidencji gruntów i budynków (tj. dokumentacji np. do celów notarialnych)

6.3.5. Generalny Konserwator Zabytków

Najwyższy organ ochrony zabytków (zwierzchnik służby konserwatorskiej) w Polsce. Działa zgodnie z ustawą o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami w imieniu Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego.

Ministerstwo Kultury i Dziedzictwa Narodowego

ul. Krakowskie Przedmieście 15/17

00-071 Warszawa

Telefon: +48 22 42 10 100

Wojewódzki Urząd Ochrony Zabytków w Szczecinie

70-502 Szczecin, ul. Wały Chrobrego 4

tel. (0-91) 433-70-66, 433-70-82,

www.wkz.szczecin.pl

6.3.6. Służba Parków Narodowych

Służba Parku Narodowego wykonuje zadania związane z ochroną przyrody, badaniami naukowymi i działalnością edukacyjną, jak również ochroną mienia parku narodowego, a także ze zwalczaniem przestępstw i wykroczeń w zakresie ochrony przyrody na terenie parku narodowego.

Woliński Park Narodowy

ul. Niepodległości 3a, 72-500 Międzyzdroje,

(091) 32-80-727, <http://www.wolinpn.pl/>

6.3.7. Służba Leśna

Tworzą ją pracownicy Lasów Państwowych, odpowiedzialni za zarządzanie lasami, prowadzenie gospodarki leśnej, ochronę lasów oraz zwalczanie przestępstw i wykroczeń w zakresie szkodnictwa leśnego. Do Służby Leśnej zaliczana jest Straż Leśna.

Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Szczecinie

ul. Słowackiego 2, 71-434 Szczecin

+48 91 432 87 00, +48 91 422 53 13

rdlp@szczecin.lasy.gov.pl, <https://www.szczecin.lasy.gov.pl/>

6.3.8. Państwowa Służba Hydrologiczno-Meteorologiczna

Państwowa Służba Hydrologiczno-Meteorologiczna wykonuje zadania państwa w zakresie osłony hydrologicznej i meteorologicznej społeczeństwa. W tym celu posiada i utrzymuje podstawową oraz specjalne sieci pomiarowo-obszernicze, gromadzi i przetwarza dane pomiarowe oraz publikuje prognozy i ostrzeżenia hydrologiczne i meteorologiczne.

Instytut Meteorologii i Gospodarki Wodnej Państwowy Instytut Badawczy

ul. Podleśna 61, 01-673 Warszawa

tel. (22) 56-94-100, <http://www.imgw.pl/>

6.3.9. Państwowa Służba Hydrogeologiczna

Państwowa służba hydrogeologiczna wykonuje zadania Państwa w zakresie rozpoznawania, bilansowania i ochrony wód podziemnych na potrzeby ich racjonalnego wykorzystania przez społeczeństwo i gospodarkę. Celem funkcjonowania PSH jest ograniczenie degradacji wód podziemnych przeznaczonych głównie do konsumpcji oraz dążenie do prawidłowego gospodarowania zasobami wód podziemnych stanowiących podstawę zaopatrzenia w wodę do spożycia).

Państwowy Instytut Geologiczny - Państwowy Instytut Badawczy

ul. Rakowiecka 4, 00-975 Warszawa

tel. (+48) 22 45 92 000, fax (+48) 22 45 92 001

biuro@pgi.gov.pl, <https://www.pgi.gov.pl/>

6.4. Straże z uprawnieniami policji administracyjnej:

6.4.1. Straż Graniczna,

Jest jednolitą, umundurowaną i uzbrojoną formacją przeznaczoną do ochrony granicy państwowej, kontroli ruchu granicznego oraz zapobiegania i przeciwdziałania nielegalnej migracji.

Zadania i uprawnienia Straży Granicznej określone są w ustawie z dn. 12 października 1990 roku o Straży Granicznej.

Komenda Główna Straży Granicznej

al. Niepodległości 100, 02-514 Warszawa

<https://www.strazgraniczna.pl/>

Morski Oddział Straży Granicznej

PLACÓWKA SG W SZCZECINIE

72-210 Szczecin, ul. Żołnierska 4

tel. +48 91 466 55 20

6.4.2. Straż Ochrony Kolei

Do podstawowych zadań Straży Ochrony Kolei należą kontrola przestrzegania przepisów porządkowych na obszarze kolejowym, w pociągach i innych pojazdach kolejowych oraz ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia na obszarze kolejowym, w pociągach i innych pojazdach kolejowych.

Komenda Regionalna Straży Ochrony Kolei w Szczecinie

ul. Korzeniowskiego 1, 70-211 Szczecin

tel.: 91 471 57 80, <http://www.kgsok.pl/>

6.4.3. Państwowa Straż Pożarna

W skrócie PSP - to zawodowa, umundurowana i wyposażona w specjalistyczny sprzęt formacja przeznaczona do walki z pożarami, klęskami żywiołowymi i innymi miejscowymi zagrożeniami.

Komenda Główna Państwowej Straży Pożarnej

ul. Podchorążych 38, 00-463 Warszawa

Komenda Powiatowa Państwowej Straży Pożarnej

ul. Łużycka 1, 74-100 Gryfino

sekretariat 91 4667200,

<http://www.kppspgryfino.pl/home.html>

6.4.4. Straże Gminne

To umundurowana formacja tworzona przez radę miasta (gminy) mająca na celu ochronę porządku publicznego na terenie miasta (gminy) tj. spokoju i porządku w miejscach publicznych, obiektów komunalnych i urządzeń użyteczności publicznej, ruchu drogowego. Do momentu przybycia właściwych służb, zabezpiecza miejsca przestępstwa, katastrofy lub innego podobnego zdarzenia – albo miejsc zagrożonych takim zdarzeniem – przed dostępem osób postronnych lub zniszczeniem śladów i dowodów, a także ustala wstępnie świadków zdarzenia. Często współdziała z organizatorami i innymi służbami w ochronie porządku podczas zgromadzeń i imprez publicznych. Doprowadza osoby nietrzeźwe do izby wytrzeźwień lub miejsca ich zamieszkania, jeżeli osoby te zachowaniem swoim dają powód do zgorzenia w miejscu publicznym, znajdują się w okolicznościach zagrażających zdrowiu albo życiu ich lub innych osób. Informuje społeczność lokalną o stanie i rodzajach zagrożeń, a także inicjuje i uczestniczy w działaniach mających na celu zapobieganie

popelnianiu przestępstw i wykroczeń. Konwojuje dokumenty, przedmioty wartościowe lub wartości pieniężne dla potrzeb gminy.

Straż Miejska w Gryfinie

ul. 1 Maja 16, 74-100 Gryfino

48 91 416 81 60 Numer alarmowy to 986 (bezpłatny)

6.4.5. Straż Leśna

To umundurowana i uzbrojona formacja o uprawnieniach policyjnych. Powołana do zwalczania przestępstw i wykroczeń w zakresie szkodnictwa leśnego (bezprawnego korzystania z lasu, kłusownictwa, kradzieży lub zniszczenia mienia nadleśnictwa, kradzieży drewna z lasu państwowego) i ochrony przyrody oraz wykonywania innych zadań w zakresie ochrony mienia. Działa w Lasach Państwowych, kieruje nią Główny Inspektor Straży Leśnej, zaś strażnicy leśni zaliczani są do Służby Leśnej.

Nadleśnictwo Gryfino

ul. 1 Maja 4, 74-100 Gryfino

tel. 91 416 20 71, <http://www.gryfino.szczecin.lasy.gov.pl/>

6.4.6. Państwowa Straż Rybacka

To umundurowana i uzbrojona formacja o uprawnieniach policyjnych. Podlega wojewodzie i zajmuje się kontrolą przestrzegania Ustawy z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym. Działa we wszystkich 16 województwach.

Komenda Wojewódzka Straży Rybackiej

ul. Żółkiewskiego 17, 05-075 Warszawa-Wesoła

tel. 22 773 94 60

<http://www.psr.waw.pl/>

Komenda Wojewódzka Państwowej Straży Rybackiej w Szczecinie

ul. Matejki 6B, 71-615 Szczecin

tel. 91 8143 808; fax 91 8143 809

e-mail: kwpsr@szczecin.uw.gov.pl

6.4.7. Państwowa Straż Łowiecka

Jest to umundurowana, uzbrojona i wyposażona w terenowe, oznakowane środki transportu formacja o uprawnieniach policyjnych. Podlega wojewodzie i kontroluje realizację przepisów Ustawy z dnia 13 października 1995 r. Prawo łowieckie w szczególności w zakresie: Ochrony zwierzyny, zwalczania kłusownictwa i wszelkiego szkodnictwa łowieckiego oraz przestępstw i wykroczeń w zakresie łowiectwa, jak również kontroli legalności skupu i obrotu zwierzyną.

Państwowa Straż Łowiecka w Szczecinie

Lubieszyn 10H, 72-002 Dołuje

Adres do korespondencji - Wały Chrobrego 4, 70-502 Szczecin

7. Organy kontroli administracji samorządowej

7.1. Samorządowe Kolegium Odwoławcze.

W skrócie SKO. To organ administracji publicznej wyższego stopnia, w rozumieniu Kodeksu postępowania administracyjnego i Ordynacji podatkowej, w indywidualnych sprawach z zakresu administracji publicznej należących do właściwości jednostek samorządu terytorialnego.

W szczególności rozpatrują odwołania od decyzji administracyjnych, zażalenia na postanowienia, żądania wznowienia postępowania lub stwierdzenia nieważności decyzji.

Samorządowe Kolegium Odwoławcze w Szczecinie

Plac Batorego 4, 70-207 Szczecin

tel.: 91 44 03 252, 91 43 30 129

<http://sko.szczecin.pl/>

7.2. Regionalna Izba Obrachunkowa.

W skrócie RIO. To organ kontroli i nadzoru jednostek samorządu terytorialnego oraz innych podmiotów określonych w ustawie, w zakresie gospodarki finansowej (budżetu) i zamówień publicznych. Izby prowadzą również działalność informacyjną i szkoleniową w zakresie spraw budżetowych.

Regionalna Izba Obrachunkowa w Szczecinie

ul. Światowida 77, 71-727 Szczecin

tel. 91 4235200, <http://www.szczecin.rio.gov.pl/>